

Załącznik
do Uchwały Nr XXIII/97/2008
Rady Gminy Świdziebnia
z dnia 30 grudnia 2008 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
W GMINIE ŚWIEDZIEBNIA
NA LATA 2009 – 2015**

Świdziebnia 2008

Spis treści

Wstęp	4
1. Cel i proces tworzenia strategii	5
1.1. Przesłanki i podstawy prawne opracowania strategii	5
1.2. Ramy czasowe opracowania strategii	6
1.3. Określenie horyzontu czasowego strategii	6
1.4. Wskazanie osób biorących udział w opracowaniu strategii	7
2. Charakterystyka Gminy Świdziebnia	8
2.1. Podstawowe informacje o gminie	8
2.1.1. Położenie geograficzne	8
2.1.2. Powierzchnia. Podział administracyjny	9
2.1.3. Ludność	10
2.1.4. Wykształcenie i edukacja	13
2.1.5. Kultura i sport	18
2.1.6. Ochrona zdrowia	22
2.2. Strategiczne kierunki rozwoju	23
2.2.1. Informacja o kompleksowej strategii rozwoju gminy	23
2.2.2. Podstawowe kierunki rozwoju zapisane w kompleksowej strategii rozwoju	24
2.2.3. Informacje o innych dokumentach strategicznych dotyczących gminy	24
2.3. System pomocy społecznej w gminie	26
2.3.1. Instytucje realizujące zadania pomocy społecznej	27
2.3.2. Charakterystyka grup objętych pomocą społeczną w gminie	31
2.4. Podstawowe problemy społeczne i ich identyfikacja	34
2.4.1. Pomoc społeczna	35
2.4.1.1. Bezrobocie	35
2.4.1.2. Osoby niepełnosprawne, ludzie starzy, przewlekle chorzy	39
2.4.1.3. Alkoholizm oraz przemoc w rodzinie	42
2.4.1.4. Analiza problemu uzależnień i przemocy wśród młodzieży	45
2.4.1.5. Kompleksowe wsparcie dla rodziny	47
2.4.2. Oświata	50
2.4.3. Kultura i sport	51
2.4.4. Ochrona zdrowia	52

2.5. Analiza SWOT	53
3. Kierunki rozwoju gminy	55
3.1. Wizja	55
3.2. Cele	55
3.2.1. Cele główne	55
3.2.2. Cele szczegółowe	55
4. Zarządzanie realizacją strategii	69
4.1. Odpowiedzialność za koordynację realizacji strategii	69
4.2. Wdrażanie i monitoring strategii	69
4.3. Wskazanie sposobów dokonywania zmian strategii	70
5. Załączniki	72

Wstęp

W dobie przemian społeczno – gospodarczych we współczesnym świecie można zauważyć różnego rodzaju dysproporcje w sferze warunków życia społeczeństwa.

Przemiany te niosą ze sobą wiele pozytywnych efektów, ale istnieje także szereg negatywnych skutków. Można je określić jako zjawiska i problemy dezorganizacji społecznej. W tym celu należy je diagnozować poprzez stworzenie długotrwałego i spójnego planu działań, zmierzającego do osiągnięcia optymalnych rozwiązań w zakresie polityki społecznej.

Strategia wskazuje najważniejsze problemy społeczne mieszkańców w kontekście uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych gminy. Jest także drogowskazem pokazującym sposoby eliminacji takich negatywnych zjawisk, jak: rozwarstwienie społeczne, marginalizacja oraz wszelkiego rodzaju nierówności społeczne. Daje wytyczne do bardziej efektywnego wykorzystania potencjału gminy i wyznacza priorytety oraz działania.

Do zdiagnozowania problemów dotyczących mieszkańców Gminy Świdziebnia posłużyły dane Urzędu Gminy Świdziebnia, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdziebni, Powiatowego Urzędu Pracy w Brodnicy, a także dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, jak również innych urzędów i instytucji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu poprawy zjawisk występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków życia i lepszego zaspokojenia potrzeb wybranych kategorii osób i rodzin.

1. Cel i proces tworzenia strategii

1.1. Przesłanki i podstawy prawne opracowania strategii

Podstawą prawną opracowania strategii jest art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728), który wskazuje, że do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości:

- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty itd.

Opracowując lokalną strategię rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono także następujące dokumenty:

- Strategia Rozwoju Gminy Świdziebnia,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Świdziebnia na lata 2007-2013,
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego,
- Stymulowanie Rozwoju Pomocy Społecznej w Województwie Kujawsko – Pomorskim perspektywa środowiskowa i instytucjonalna,
- Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013,
- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007 – 2013.

1.2. Ramy czasowe opracowania strategii

Proces opracowania strategii rozpoczęto dnia 10 stycznia 2008 roku powołaniem Zespołu ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a zakończono przedłożeniem na Sesji Rady Gminy Świdziebnia dnia 30 grudnia 2008 roku.

1.3. Określenie horyzontu czasowego strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Świdziebnia obejmuje swoim zasięgiem czasowym okres od 2009 roku do 2015 roku. Zakłada się, iż przyjęty siedmioletni horyzont czasowy pozwoli na zrealizowanie zaplanowanych zamierzeń, dokonanie oceny skuteczności obranych kierunków zmian oraz pozwoli

ocenić efektywność tworzonych nowych struktur pomocy społecznej na terenie gminy.

1.4. Wskazanie osób biorących udział w opracowaniu strategii

Proces opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oparto na metodologii partycypacyjnego modelu budowania strategii.

Do realizacji procesu powołano Zarządzeniem Nr 2/2008 Wójta Gminy Świdziebnia z dnia 10 stycznia 2008 r. Zespół w składzie:

1. Ewa Szymańska – Sekretarz Gminy
2. Jolanta Nadolska – Kierownik Gminnego Zespołu Ekonomiczno – Administracyjnego Szkół w Świdziebni
3. Jolanta Sosnowska – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdziebni
4. Jadwiga Borkowska – Pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdziebni
5. Ireneusz Wiwatowski – Przewodniczący Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
6. Teresa Fabiańska – Sekretarz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
7. Mariola Bejger – Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Świdziebni
8. Tadeusz Ratkowski – Członek Zarządu LZS w Świdziebni

Zorganizowano cykl spotkań warsztatowych, w których wzięli udział przedstawiciele instytucji i organizacji działających na terenie gminy oraz przedstawiciele środowiska lokalnego. Wśród osób biorących udział w warsztatach byli obecni: przedstawiciele lokalnych władz, radni, pracownicy GOPS, dyrektorzy szkół, nauczyciele, przedstawiciele Parafii, przedstawiciele

organizacji pozarządowych, przedstawiciele instytucji opieki zdrowotnej, osoby bezrobotne oraz lokalni przedsiębiorcy.

Opracowany projekt strategii był konsultowany ze społeczeństwem. Projekt dokumentu zamieszczono na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej www.bip.swidziebnia.pl oraz udostępniono w budynku Urzędu Gminy Świdziebnia – informacje o tym fakcie zamieszczono na tablicach informacyjnych na terenie Gminy Świdziebnia.

2. Charakterystyka Gminy Świdziebnia

2.1. Podstawowe informacje o gminie

2.1.1. Położenie geograficzne

Gmina Świdziebnia położona jest w północno – wschodniej części województwa kujawsko – pomorskiego, w granicach historycznej Ziemi Dobrzyńskiej. Gminy sąsiadujące to: Górzno, Bartniczka, Brodnica, Osiek, Rypin, Skrwilno i Gmina Lubowidz, położona w województwie mazowieckim.

Rysunek 1 Gmina Świdziebnia na mapie powiatu

Gmina Świdziebna jest jedną ze 144 gmin województwa kujawsko – pomorskiego wraz z 9 gminami tworzy powiat brodnicki. Jej obszar leży w granicach Pojezierza Chełmińskiego – Dobrzyńskiego a wschodnia część gminy wchodzi w skład Górznińskiego – Lidzbarskiego Parku Narodowego.

Gminę charakteryzuje względnie niewielkie zróżnicowanie krajobrazu i warunków naturalnych.

Gmina położona jest z dala od ośrodków przemysłowych, przez jej obszar nie przebiegają linie kolejowe i ważne ciągi komunikacyjne. Jest to teren wybitnie rolniczy z dużym kompleksem sadowniczym i szkółkarskim.

2.1.2. Powierzchnia. Podział administracyjny

Gmina Świdziebna zajmuje powierzchnię 104 km². Na terenie gminy znajduje się 19 miejscowości, z czego 16 to wsie sołeckie: Chlebowo, Dzierzno, Granaty, Grzęby, Janowo, Kłusno, Księża, Mełno, Michałki, Okalewko, Rokitnica Nowa, Rokitnica Wieś, Świdziebna, Zasadki, Zasady, Zduny.

Rysunek 2 Gmina Świdziebna

Współczesna sieć osadnicza w Gminie Świdziebnia została ukształtowana przez różnorodne czynniki społeczne, ekonomiczne, polityczne, technologiczne, organizacyjne oraz fizjologiczne. Miejscowości są zróżnicowane wielkościowo, a także pod względem charakteru zabudowy.

2.1.3. Ludność

Według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku naszą gminę zamieszkiwało 5 246 mieszkańców, w tym 2 640 kobiet i 2 606 mężczyzn (Ludność wg stałego miejsca zameldowania – Bank Danych Regionalnych GUS).

Gmina Świdziebnia należy do gmin wiejskich, gdzie średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi około 50 osób/km². Analizując strukturę mieszkańców gminy pod względem płci obserwujemy niewielką przewagę liczebną kobiet, co przedstawia poniższa tabela.

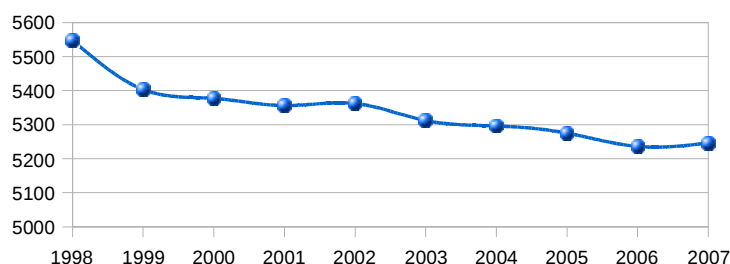
Tabela 1 Liczba mieszkańców gminy w latach 2002 – 2007

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kobiety	2703	2 675	2 672	2 640	2 626	2 640
Mężczyźni	2 659	2 637	2 624	2 635	2 610	2 606
Ogółem	5 362	5 312	5 296	5 275	5 236	5 246

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS (Ludność wg stałego miejsca zameldowania)

W ujęciu wieloletnim zauważamy tendencję spadku zaludnienia w gminie, co obrazuje poniższy rysunek.

Rysunek 3 Zmiany zaludnienia Gminy Świdziebnia w latach 1998 – 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Lokalną ludność w większości stanowią osoby w sile wieku. Według podziału procentowego łączna liczba dzieci w wieku do 14 roku życia stanowi ok. 20% mieszkańców. Osoby starsze w wieku powyżej 65 lat stanowią jedynie ok. 13% mieszkańców. Zmiany w strukturze wiekowej ludności w ostatnich sześciu latach zawiera tabela nr 2.

Tabela 2 Struktura wiekowa ludności Gminy Świdziebnia w latach 2002 – 2007

Wiek mieszkańców	2002	2003	2004	2005	2006	2007
0-4	307	291	293	281	308	308
5-9	443	409	354	344	291	290
10-14	532	536	534	498	464	424
15-19	474	453	470	479	484	491
20-24	407	440	432	453	468	480
25-29	361	349	367	369	378	384
30-34	326	323	322	320	306	314
35-39	341	337	324	329	323	311
40-44	333	329	328	321	321	328
45-49	328	347	339	344	335	326
50-54	306	304	316	312	318	317
55-59	206	221	235	259	284	290
60-64	194	174	175	164	175	191
65-69	225	222	208	204	180	169
70 i więcej	453	458	475	462	472	480

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS (Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania)

Biorąc pod uwagę wiek ekonomiczny ludność należy podzielić na trzy grupy: osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Dane dotyczące w/w podziału dotyczące Gminy Świdziebnia przedstawia poniższa tabela.

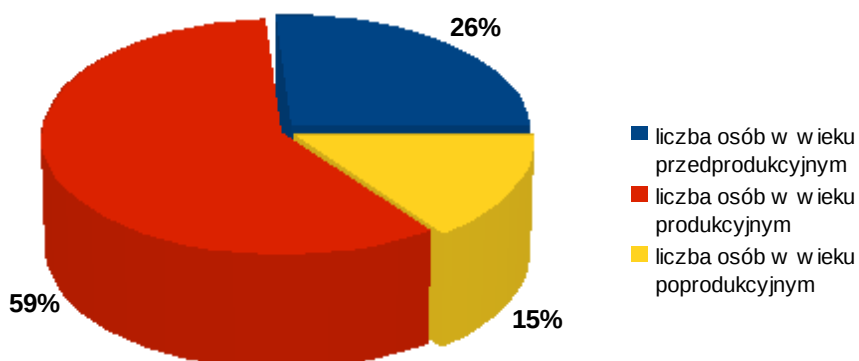
Tabela 3 Ludność wg ekonomicznych grup wieku w latach 2002 – 2007

Rok	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym
2002	1569	2889	778
2003	1508	2918	767
2004	1462	2939	771
2005	1421	2971	747
2006	1376	2985	746
2007	1333	3013	757

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS (Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania)

Z danych tabeli wynika, że w gminie w latach 2002 – 2007 występował sukcesywny spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Natomiast w przypadku osób w wieku produkcyjnym ich liczba z roku na rok wzrastała. Na przestrzeni analizowanego okresu liczba osób w wieku produkcyjnym wzrosła o około 4%.

Rysunek 4 Ludność wg ekonomicznych grup wieku w 2007 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największą grupą wśród lokalnej ludności są osoby w wieku produkcyjnym, co stanowi 59,04% ogółu mieszkańców, tj. 3 013 osób, w tym 1 405 kobiet i 1 608 mężczyzn. W wieku przedprodukcyjnym jest 26,12% mieszkańców tj. 1 333 osoby, w tym 633 kobiety i 700 mężczyzn. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 14,83% mieszkańców tj. 757 osób w tym 512 kobiet i 245 mężczyzn.

2.1.4. Wykształcenie i edukacja

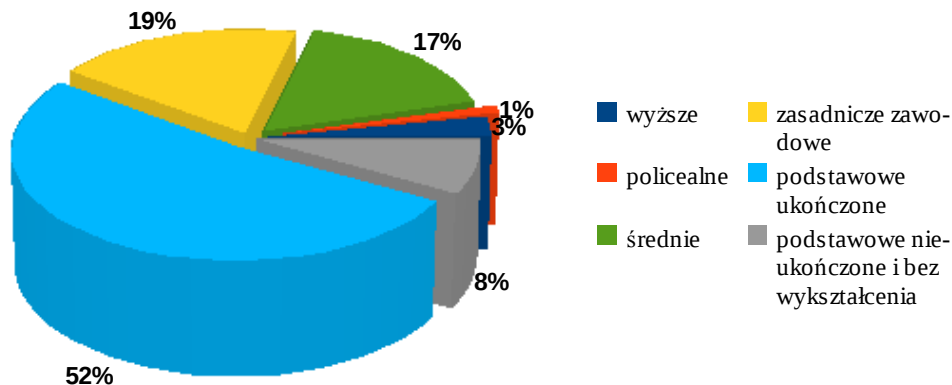
Analiza aktualnego poziomu wykształcenia ludności napotyka na poważną barierę informacyjną, gdyż ostatnie pełne badanie w tym zakresie przeprowadzono w ramach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2002 roku. Na podstawie powyższych danych należy stwierdzić, że największą grupę ludności pod względem wykształcenia stanowią ludzie z wykształceniem podstawowym 51,86 %. Kolejna grupa ludności 18,56% legitymuje się wykształceniem zawodowym, 16,69 % ludności legitymuje się wykształceniem średnim, a 1,24 % wykształceniem policealnym. Wykształcenie wyższe posiada 3,19 % mieszkańców gminy.

Tabela 4 Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w Gminie Świdziebnia w 2002 roku na tle Województwa Kujawsko – Pomorskiego

Wyszczególnienie	Ogółem	Wykształcenie					
		Wyższe	Policealne	Średnie	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe	Niepełne podstawowe i bez wykształcenia
Świdziebnia	4096	131	51	685	762	2129	338
	100%	3%	1%	17%	19%	52%	8%
Województwo Kuj.- Pom.	1722149	144957	47174	456640	470106	551851	51421
	100%	8%	3%	27%	27%	32%	3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań

Rysunek 5 Struktura wykształcenia osób w wieku 13 lat i więcej w Gminie Świdziebnia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań

Obserwowane trendy dążenia ludności do podwyższania i uzupełniania wykształcenia pozwalają sądzić, że dane dotyczące poziomu wykształcenia z roku na rok ulegają znacznej poprawie.

Gmina Świdziebnia posiada własną bazę szkolną kształcącą w zakresie podstawowym i gimnazjalnym. Potrzeby w zakresie szkolnictwa na poziomie średnim zaspokajane są głównie w pobliskich miastach, przede wszystkim w Brodnicy i w Rypinie. Kształcenie na poziomie szkół wyższych odbywa się w Toruniu, a także w Bydgoszczy, Olsztynie i Gdańsku, rzadziej na uczelniach innych miast.

Baza szkolna gminy obejmuje pięć placówek szczebla podstawowego – dla czterech z nich organem prowadzącym jest gmina, jedna to Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Dzierznie.

Szkoły z klasami 0-6 znajdują się w miejscowościach: Świdziebnia, Janowo, Michałki, Zasady i Dzierzno. Największa jest szkoła w miejscowości będącej siedzibą gminy. Aktualnie uczęszcza tam 203 uczniów w 13 oddziałach oraz 51 dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, a kadra dydaktyczna liczy

25 nauczycieli. Przestarzały budynek szkoły wymaga remontu.

Szkoła w Janowie liczy 79 uczniów w 7 oddziałach oraz 16 dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym i 14 nauczycieli. Warunki lokalowe są dobre, budynek wymaga remontu, szczególnie dachu i elewacji. Obiekt posiada zastępczą salę gimnastyczną.

Szkoła w Michałkach liczy 73 uczniów w 7 oddziałach oraz 18 dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym i 16 nauczycieli. Obiekt nie posiada sali gimnastycznej.

Szkoła w Zasadach liczy 36 uczniów w 7 oddziałach oraz 5 dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym i 13 nauczycieli. Pod względem technicznym budynek znajduje się w znacznie lepszym stanie niż obiekty wcześniej wymienione.

Najmniejsza szkoła, obecnie niepubliczna mieści się w Dzierznie. Uczęszcza tam 38 uczniów w 7 oddziałach, a zatrudnienie znajduje 13 nauczycieli. Placówka nie dysponuje salą gimnastyczną.

Gimnazjum w Świdziebni to nowy budynek oddany do użytku w 2002 roku. Szkoła liczy aktualnie 281 uczniów w 13 oddziałach i zatrudnia 30 nauczycieli. Posiada własną bazę dydaktyczną.

Wszystkie wymienione szkoły posiadają pracownie komputerowe, głównie w ramach programu „Internet w każdej szkole”. Szkoły wyposażone są także w zestawy multimedialne i sprzęt RTV. Występują jednak braki w wyposażeniu klas w pomoce dydaktyczne.

Placówki nie posiadają odpowiedniej bazy do prowadzenia zajęć sportowych. Jedyne hala sportowa znajduje się w Gimnazjum w Świdziebni.

Kadra pedagogiczna liczy aktualnie 68 pełnych etatów nauczycielskich (98 osób). Zdecydowana większość nauczycieli posiada wykształcenie wyższe.

W gminie nie działają przedszkola. Przy szkołach podstawowych istnieją oddziały przedszkolne, do których uczęszczają dzieci 6-letnie i 5-letnie. Jeżeli

pozwała na to baza lokalowa, tak jak w przypadku Szkoły Podstawowej w Świdziebni, która przeprowadziła generalny remont oddziałów przedszkolnych, to przyjmowane są również dzieci 4-letnie. Dla porównania, w roku szkolnym 2007/2008 liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynosiła 54. W obecnym roku szkolnym tj. 2008/2009 wzrosła o 44 osoby i wynosi 98. Koszty opieki nad tymi dziećmi pokrywa gmina z własnego budżetu.

Z dowozu do szkół korzysta około 470 uczniów. Dzieci dowożone są dwoma autobusami szkolnymi oraz jednym autobusem wynajętego przewoźnika.

W szkołach oferowany jest szeroki wachlarz kół zainteresowań, konkursów, olimpiad oraz innych form skłaniających uczniów do aktywności. W trosce o dzieci z dysfunkcjami nasze jednostki edukacyjne świadczą pomoc poprzez:

- organizowanie zajęć wyrównawczych, specjalistycznych, korekcyjnych,
- indywidualizację procesu dydaktyczno – wychowawczego,
- ścisłą współpracę ze środowiskiem rodzinnym uczniów oraz instytucjami wspomagającymi,
- stałe podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej w kierunku pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

W celu zapewnienia pomocy skierowanej do uczniów, jednostki edukacyjne współpracują z lokalnymi instytucjami, w tym:

- z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w zakresie diagnozy i terapii,
- z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w zakresie dożywiania uczniów, pomocy socjalno – bytowej i pomocy prawnej,
- z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie organizowania i finansowania świetlic środowiskowych,
- z innymi instytucjami, które ustawowo są zobowiązane do pracy na rzecz dziecka i rodziny.

W szkołach brak jest opieki lekarskiej i stomatologicznej. Z roku na rok wzrasta liczba uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych. W Gimnazjum w Świdziebni pracuje pedagog szkolny, natomiast psycholog nie jest zatrudniony w żadnej ze szkół.

We wszystkich szkołach podstawowych w naszej gminie uczniowie objęci są nauczaniem języka obcego od pierwszej klasy szkoły podstawowej.

Do realizacji czynności związanych z prawidłowym wykonywaniem zadań dotyczących obsługi ekonomiczno – administracyjnej wiejskich szkół, powołano na mocy uchwały Nr XLII/160/2002 Rady Gminy Świdziebnia z dnia 3 września 2002r. jednostkę organizacyjną pod nazwą Gminny Zespół Ekonomiczno – Administracyjny Szkół w Świdziebni.

Wyniki testów egzaminu gimnazjalnego uzyskiwane przez uczniów Gimnazjum w Świdziebni są lepsze od wyników uzyskiwanych w powiecie brodnickim i w województwie kujawsko – pomorskim. W roku szkolnym 2007/2008 liczba punktów uzyskana zarówno z części humanistycznej, jak i z matematyczno – przyrodniczej, jest wyższa o 6,26 pkt w stosunku do powiatu oraz o 5,55 pkt w stosunku do całego województwa. Podobne wyniki były w latach poprzednich.

Dotacje celowe na stypendia szkolne oraz dofinansowanie zakupu podręczników w minionym roku szkolnym wyniosły 313 521 zł. Z dożywiania korzysta ok. 48 % uczniów.

W celu zapewnienia właściwego poziomu nauczania gmina i lokalne jednostki edukacyjne wspólnie podejmują działania zmierzające do systematycznego podnoszenia kwalifikacji zawodowych kadry pedagogicznej (dofinansowanie kosztów kształcenia nauczycieli).

2.1.5. Kultura i sport

Naturalnym ośrodkiem życia kulturalnego są gminne ośrodki kultury. Obecnie, ze względu na brak takiej instytucji w Gminie Świdziebnia, animacja życia kulturalnego tradycyjnie podejmowana jest przez szkoły, bibliotekę oraz inicjatywy społeczne.

Upowszechnianiem kultury na terenie gminy zajmuje się Gminna Biblioteka Publiczna w Świdziebni z filiami bibliotecznymi w miejscowościach Janowo, Michałki i Zasady. Działalność Biblioteki Publicznej posiadającej status samorządowej instytucji kultury, finansowana jest z budżetu gminy, darowizn oraz środków pozyskanych z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu z zakresu promocji czytelnictwa.

Biblioteka systematycznie odnawia bogaty księgozbiór złożony z blisko 24 000 woluminów ze wszystkich dziedzin wiedzy nowościami z zakresu literatury pięknej i popularno – naukowej. W czytelnich biblioteki i filii (zlokalizowanych w szkołach podstawowych) udostępniana jest prasa, baza danych oraz stały dostęp do stanowisk podłączonych do sieci internetowej.

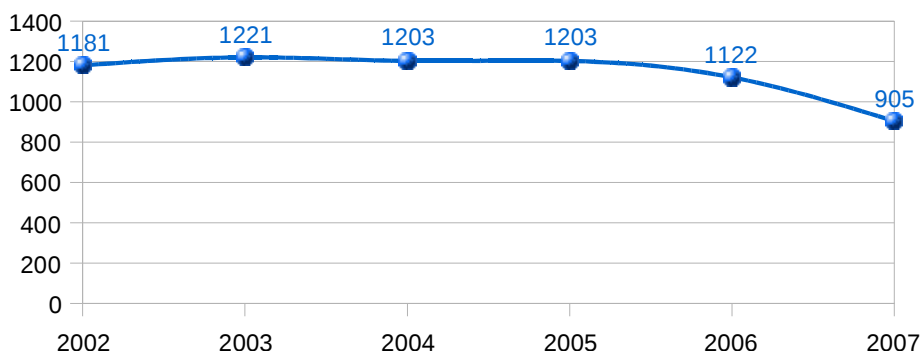
Tabela 5 Biblioteki na terenie Gminy Świdziebnia

Dane	Jednostka miary	2005	2006	2007
biblioteki	ob.	1	1	1
filie	ob.	3	3	3
pracownicy bibliotek	osoba	4	4	5
etaty	et.	2½	2½	2½
księgozbiór	wol.	22 827	22 703	23 948
czytelnicy w ciągu roku	osoba	1 203	1 122	905
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	25 605	18 838	17 612
zakup książek	wol.	286	1 232	1 045

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ostatnich latach, tj. 2005 – 2007, obserwujemy spadek liczby czytelników – zjawisko to ilustruje rysunek 6.

Rysunek 6 Czytelnicy w latach 2002 – 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Obserwowany spadek czytelnictwa jest niestety tendencją ogólnopolską, jednakże biblioteka dokłada starań, aby utrzymać dotychczasowych czytelników i pozyskać nowych. Oferta dotyczy nie tylko powiększającego się księgozbioru, ale także w celu rozbudzenia potrzeb czytelniczych organizowane są spotkania autorskie ze znanymi twórcami literatury. W 2008 roku rozpoczął działalność Dyskusyjny Klub Książki propagujący modę na polską literaturę, natomiast twórczość młodzieży związanej z bibliotekami co roku jest prezentowana na dorocznym Festiwalu Książki w Brodnicy.

Obecnie tradycyjnym, dorocznym wydarzeniem społeczno – kulturalnym organizowanym w gminie jest „Przegląd Jasełek” - impreza prezentująca twórczość uczniów gminnych szkół. Tradycją są również coroczne sierpniowe odpusty kościelne św. Bartłomieja i Wniebowzięcia NMP kończące się zabawami tanecznymi, a także festyny rodzinne organizowane przy szkołach podstawowych.

Szczególną funkcję w zakresie działalności kulturalnej pełni amatorski zespół muzyczny „Chór Arioso”. Chór powstał w 2006 roku z inicjatywy społecznej. Do chóru należy 25 osób, w różnym wieku, które kochają śpiew i poświęcają swój czas na doskonalenie warsztatu wokalnego. Chór czynnie uczestniczy w życiu

artystycznym gminy, swym śpiewem uświetnia wszelkiego rodzaju uroczystości. Chór odnosi sukcesy na różnorodnych konkursach, przeglądach i festiwalach.

Do zasobów w zakresie działalności kulturalnej należy również zaliczyć orkiestrę parafialną. W swym repertuarze posiada utwory umożliwiające oprawę muzyczną uroczystości religijnych, patriotycznych i rozrywkowych. Orkiestra stale przyjmuje wszystkich miłośników wspólnego muzykowania, niezależnie od wieku i dotychczasowych doświadczeń.

Życie kulturalne kształtowane jest także przez organizację pozarządową Stowarzyszenie na rzecz rozwoju społeczności lokalnej „Stwórzmy szansę”, które powstało w czerwcu 2007 roku i działa głównie na rzecz mieszkańców wsi Okalewko. Spośród stowarzyszeń funkcjonują także Ochotnicze Straże Pożarne w Świdziebni, Janowie, Kłusnie, Księżym, Okalewku, Rokitnicy Wsi i Zasadach. Na terenie gminy działają również Koła Gospodyń oraz Koło Łowieckie „Sokół”.

Działalnością sportową w Gminie Świdziebnia zajmują się szkoły oraz organizacje pozarządowe. Gmina użycza do prowadzenia zajęć obiektów sportowych.

Tabela 6 Informacje dotyczące bazy sportowej na terenie gminy

Lp.	Wyszczególnienie	Lokalizacje	Rok budowy	Wymiary
1.	Hale sportowe	-	-	-
2.	Sale gimnastyczne – Gimnazjum	Świdziebnia	2004 – 2005	36,0 m x 18,0 m
3.	Pływalnie	-	-	-
4.	Boiska sportowe – przy szkole	Świdziebnia Świdziebnia Janowo Michałki Zasady	2004 1966 1968 1970 1970	90 m x 80 m 70 m x 50 m 70 m x 50 m 80 m x 60 m 100 m x 70 m
5.	Inne urządzenia sportowe	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Tabela 7 Pozostałe inwestycje sportowe

Lp.	Nazwa zadania	Lokalizacje	Rok budowy	Wymiary
1.	Sala gimnastyczna – Szkoła Podstawowa w Świdziebni	Świdziebna	1966	8,0 m x 16 m
2.	Sala gimnastyczna – Szkoła Podstawowa w Janowie	Janowo	1968	7,0 m x 12 m

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Wybudowana sala gimnastyczna w Świdziebni służy uczniom Gimnazjum. W godzinach popołudniowych jest dostępna dla społeczeństwa gminy. Pozostałe obiekty sportowe służą miejscowym uczniom.

Gmina wspiera realizację zadań publicznych w zakresie upowszechniania kultury fizycznej i sportu ogłaszając otwarty konkurs ofert na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.). Dotychczas do konkursu przystępował tylko jeden podmiot – Stowarzyszenie Ludowy Zespół Sportowy w Świdziebni, któremu powierzono realizację w/w zadania.

Stowarzyszenie LZS w Świdziebni w ramach działalności statutowej zajmuje się:

- organizowaniem imprez, działalność z zakresu kultury fizycznej,
- prowadzeniem działalności propagującej i informującej o znaczeniu kultury fizycznej i sportu,
- współdziałaniem z organizacjami publicznymi, samorządowymi i społecznymi zajmującymi się kulturą fizyczną i sportem,

- gromadzeniem środków materialnych i gospodarowaniem nimi zgodnie z potrzebami LZS,
- upowszechnianiem i rozwojem kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży i dzieci,
- działaniem na rzecz pozyskiwania środków na rozwój kultury fizycznej i sportu młodzieży i dorosłych,
- prowadzeniem sekcji piłki nożnej seniorów i juniorów,
- organizacją imprez sportowo – rekreacyjnych, zawodów, rozgrywek dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- zabezpieczaniem kadry szkoleniowej (2 trenerów),
- zorganizowaniem turnieju piłki nożnej o Puchar Wójta Gminy Świdziebnia,
- zorganizowaniem turnieju piłki nożnej dla szkół podstawowych z terenu gminy,
- zorganizowaniem turnieju halowej piłki nożnej o Puchar Wójta Gminy Świdziebnia dla dorosłych mieszkańców gminy.

Jednym z głównych priorytetów jest organizowanie corocznie Turnieju Gmin poświęconego pamięci byłego Wójta Gminy Świdziebnia Zbigniewa Gontarskiego, w którym bierze udział duża liczba mieszkańców gminy oraz gmin sąsiednich.

Klub sportowy LZS prowadzi sekcje piłki nożnej: Seniorzy – 22 osoby, Juniorzy starsi – 24 osoby; kadra – dwóch trenerów.

2.1.6. Ochrona zdrowia

W Gminie Świdziebnia usługi w zakresie ochrony zdrowia świadczy przede wszystkim Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej WIMED w Świdziebni. W placówce przyjmuje dwóch lekarzy i stomatolog. Pomocy udzielają również 4 pielęgniarki; poza standardowymi zabiegami ambulatoryjnymi realizowane są

również wizyty środowiskowe. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej WIMED organizuje i wspiera różnorodne działania profilaktyczne.

Na terenie gminy funkcjonuje apteka z siedzibą w Świdziebni. Rozszerzony asortyment usług medycznych oferowany jest w oddalonej o 15 km Brodnicy. W Brodnicy mieszkańcy gminy mogą skorzystać między innymi z usług gabinetów specjalistycznych, zarówno publicznych jak i prywatnych, szpitala i kilku aptek. Rozszerzenie oferty medycznej można znaleźć także w położonym niedaleko Rypinie.

W maju 2008 roku w Gminie Świdziebnia przy współpracy z Ośrodkiem Profilaktyki i Epidemiologii Nowotworów w Poznaniu przeprowadzono profilaktyczne badania mammograficzne dla 80 kobiet z grupy wieku 50 – 69 lat, które wcześniej nie chorowały na raka piersi, a ostatnie profilaktyczne badanie wykonały przynajmniej dwa lata wcześniej.

2.2. Strategiczne kierunki rozwoju

2.2.1. Informacja o kompleksowej strategii rozwoju gminy

Strategia Rozwoju Gminy Świdziebnia do roku 2015 została przyjęta uchwałą Nr XX/77/2000 Rady Gminy Świdziebnia z dnia 29 maja 2000 r.

Strategia jest pewną wizją, wskazaniem ogólnych kierunków rozwoju gminy, wyznaczonych w perspektywie długookresowej. Struktura strategii rozwoju gminy złożona jest z następujących podstawowych elementów: misji rozwoju oraz celów do realizacji z podziałem na strategiczne, pośrednie i operacyjne.

W procesie strategicznego planowania rozwoju gminy uwzględniono szeroki współudział społeczeństwa. Opracowując strategię rozwoju Gminy Świdziebnia kierowano się przede wszystkim potrzebą patrzenia w przyszłość, koniecznością podporządkowania działań wewnątrz gminy uwarunkowaniom otoczenia gminy.

2.2.2. Podstawowe kierunki rozwoju zapisane w kompleksowej strategii rozwoju

2.2.3. Informacje o innych dokumentach strategicznych dotyczących gminy

Na szczęblu ogólnokrajowym podstawowym dokumentem planistycznym jest przyjęta we wrześniu 2005 r. „Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013”. Dokument ten, towarzyszący realizacji Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007 – 2013, określa cel nadrzędny Strategii Polityki Społecznej rządu, jakim jest zbudowanie zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia wszystkim obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli. Głównymi priorytetami tej strategii są:

- a) poprawa warunków powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci;

- b) wdrożenie aktywnej polityki społecznej;
- c) kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych;
- d) tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie;
- e) aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych;
- f) partnerstwo publiczno – społeczne podstawą rozwoju usług społecznych;
- g) integracja społeczna i zawodowa imigrantów.

Realizacja strategii ma być na bieżąco monitorowana i ma przynieść wymierne korzyści wynikające z zaplanowanej integracji społecznej. Jej efektem ma być zapobieganie ekskluzji społecznej, zwiększenie potencjału rozwoju, ma służyć rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego, tworzyć tak pożądane więzi społeczne na poziomie lokalnym, mobilizować aktywność społeczną (także na rynku pracy), wpływać na poprawę jakości życia.

Władze województwa kujawsko – pomorskiego opracowały program wojewódzki pod nazwą „Stymulowanie Rozwoju Pomocy Społecznej w Województwie Kujawsko – Pomorskim – Perspektywa Środowiskowa i Instytucjonalna”. W dokumencie tym została zapisana misja województwa, czyli „Zintegrowane działania pomocy społecznej na rzecz mieszkańców województwa kujawsko – pomorskiego uwzględniające potencjał wszystkich lokalnych partnerów”. Realizacji tak sformułowanej misji służą następujące cele operacyjne:

1. Identyfikacja i badanie natężenia problemów społecznych w sferze pomocy społecznej.
2. Profilaktyka i działania na rzecz wychodzenia z kręgu pomocy społecznej.
3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury pomocy społecznej.
4. Usprawnienie systemu komunikacji i współpracy pomiędzy realizatorami pomocy społecznej.
5. Edukacja i rozwój kadry pomocy społecznej.

Władze powiatu brodnickiego obecnie opracowują dokument dotyczący rozwiązywania problemów społecznych na terenie powiatu.

Istotnym dokumentem programowym na poziomie lokalnym jest Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Świdziebnia na lata 2007 – 2013, który integruje potrzeby społeczności lokalnej w zakresie ładu społeczno – gospodarczego. Przedstawione w Planie Rozwoju Lokalnego zadania inwestycyjne realizują cele strategiczne ujęte w Strategii Rozwoju Gminy Świdziebnia.

2.3. System pomocy społecznej w gminie

Rolę, miejsce i znaczenie pomocy społecznej wyznacza przede wszystkim sytuacja społeczno – ekonomiczna i rozwój gospodarczy kraju. Obecnie wiadomo, że ważniejsze jest tworzenie systemu motywującego do pracy aniżeli rozbudowanego systemu bezpieczeństwa socjalnego, które dezaktywuje człowieka uzależniającego swój byt od wszelkich form pomocy. W związku z tym wszelkie działania samorządu gminnego ukierunkowane powinny być na skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, w szczególności na pomoc uzupełniającą możliwości i wysiłki osoby, rodziny, aby mogli w sposób niezależny zaspokajać swoje potrzeby. Należy promować inicjatywy zmierzające do rozwiązywania konkretnych problemów społecznych, usamodzielniania osób i rodzin oraz integrowania ich ze środowiskiem lokalnym. Ponadto nieodzownym środkiem do celu, jakim jest wspieranie jednostki, jest aktywizacja i mobilizacja lokalnych partnerów na rzecz budowy środowiskowego systemu wsparcia.

Zatem rozwój gospodarczy gminy musi być ściśle powiązany z poprawą jakości życia mieszkańców. Przyjazne warunki życia oznaczają równy dostęp do opieki zdrowotnej, do korzystania z instytucji kultury, sportu, różnych form rekreacji, wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży oraz zapewnienie

bezpieczeństwa socjalnego i publicznego.

Zasadą polityki społecznej jest szybkie reagowanie na pojawiające się zagrożenia statusu socjalno – zdrowotnego osób i ich rodzin oraz funkcjonalności infrastruktury w tym przypadku gminnej, jak również elastyczność i trafność doboru metod i środków zaspokajania podstawowych potrzeb członków społeczności lokalnej. Uzupełnieniem polityki społecznej jest sprawny system pomocy społecznej, który podejmuje działania ukierunkowane w szczególności na pomoc grupom najbardziejniejszym i zepchniętym na margines życia społecznego.

Główne cele i zadania pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728). Zgodnie z treścią art. 15 ustawy pomoc społeczna polega na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- pracy socjalnej;
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

2.3.1. Instytucje realizujące zadania pomocy społecznej

Organem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Świdziebnia jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek jest animatorem społeczności lokalnej. Dostarcza niezbędnej wiedzy i informacji o dostępnych systemach zabezpieczeń socjalnych działających na polskim rynku. Podnosi poziom dochodów ubogich rodzin mieszkających na terenie gminy. Analizuje i ocenia

aktualną sytuację w zakresie potrzeb społecznych na terenie gminy oraz tworzy prognozy rozwiązywania problemów społecznych. Prowadzi działania profilaktyczne zapobiegające występowaniu problemów społecznych. Wspiera działania aktywizujące społeczność lokalną – niwelowanie postaw bierności. Promuje różne formy aktywizacyjne oraz obejmuje pracą socjalną osoby i rodziny wymagające szczególnej troski i wsparcia. Współpracuje na zasadzie partnerstwa z organizacjami pozarządowymi, w tym: z Kościołem, Caritas, PCK, z osobami fizycznymi oraz jednostkami samorządowymi jak: Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej, Ośrodkami Pomocy Społecznej oraz Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy, Policją, sądownictwem, kuratorami sądowymi, Poradnią Leczenia Odwykowego, Poradnią Pedagogiczno – Psychologiczną, Zakładem Opieki Zdrowotnej, szkołami z terenu gminy i Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
- udzielanie schronienia, zapewnianie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym

dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o Narodowym Funduszu Zdrowia;

- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie nie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- dożywianie dzieci;
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;
- utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;

Do zadań własnych gminy należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnianie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;

- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

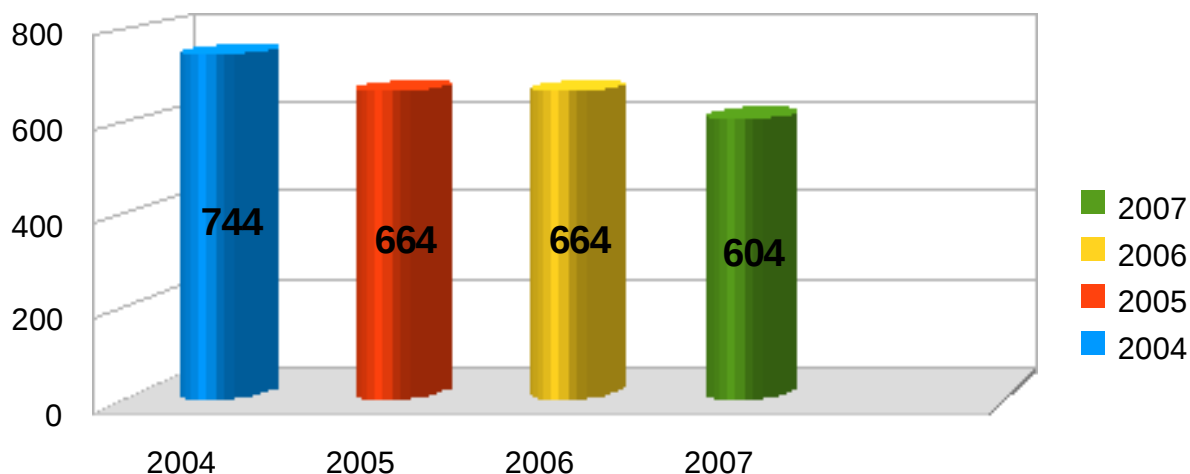
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznego w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

2.3.2. Charakterystyka grup objętych pomocą społeczną w gminie

Adresatami pomocy społecznej są najczęściej rodziny ubogie, najczęściej z powodu bezrobocia, rodziny wielodzietne, rodziny niewydolne opiekuńczo i wychowawczo, osoby niepełnosprawne, rodziny dotknięte uzależnieniami i przemocą.

Poniższe zestawienie przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej, która na przestrzeni kilku ostatnich lat zmalała o 9%.

Rysunek 7 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w Gminie Świdziebnia w latach 2004 – 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

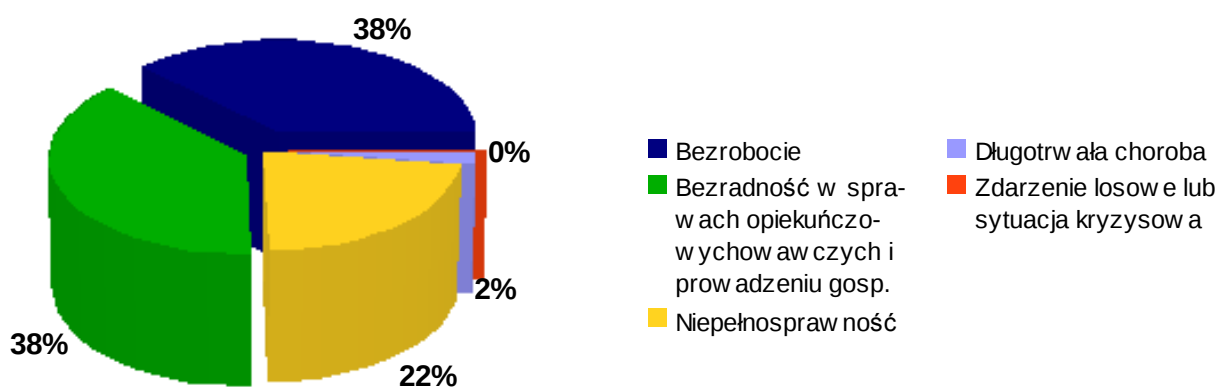
Jak wynika z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdziebni, dotyczących powodów przyznawania pomocy społecznej, najczęstszą przyczyną trudnej sytuacji życiowej osób zgłaszających się do Ośrodka jest bezrobocie, a następnie bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (głównie w rodzinach wielodzietnych) oraz niepełnosprawność.

Tabela 8 Powody przyznania pomocy finansowej lub rzeczowej w 2007 roku

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	0	0
Sieroctwo	0	0
Bezdomność	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym: wielodzietność	0	0
Bezrobocie	136	544
Niepełnosprawność	81	352
Długotrwała choroba	7	11
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	137	789
w tym: rodziny niepełne	18	66
rodziny wielodzietne	119	723
Przemoc w rodzinie	0	0
Alkoholizm	14	49
Zdarzenie losowe lub sytuacja kryzysowa	1	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Rysunek 8 Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej w Gminie Świdziebnia w 2007 roku – ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 9 Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2007 roku

Wyszczególnienie		Nr wiersza	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzin	
Rodziny ogółem (wiersze 2+3+4+5+6+7)		1	292	126	
O liczbie osób	1	2	36	36	
	2	3	11	22	
	3	4	30	90	
	4	5	87	348	
	5	6	55	275	
	6 i więcej	7	73	496	
W tym (z wiersza 1)	Rodziny z dziećmi ogółem (wiersze 9+10+11+12+13+14+15)		8	245	1206
	O liczbie dzieci	1	9	46	156
		2	10	80	327
		3	11	61	312
		4	12	29	174
		5	13	18	141
		6	14	2	15
		7 i więcej	15	9	81
	Rodziny niepełne ogółem (wiersze 17+18+19+20)		16	18	66
	O liczbie dzieci	1	17	7	16
		2	18	3	11
		3	19	5	21
		4 i więcej	20	3	18
	Rodziny emerytów i rencistów ogółem (wiersze 22+23+24+25)		21	37	139
	O liczbie osób	1	22	6	6
		2	23	2	4
		3	24	5	15
		4 i więcej	25	24	114

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

2.4. Podstawowe problemy społeczne i ich identyfikacja

Przedmiotem diagnozy są poszczególne i charakterystyczne dla różnych grup społecznych problemy o najwyższym stopniu dolegliwości, które wymagają podejmowania wszechstronnych działań w celu przeciwdziałania sytuacjom krytycznym w życiu jednostek i zbiorowości, poprawy warunków bytowych oraz wyrównania różnic socjalnych w wielu obszarach aktywności społecznej.

Punktem wyjścia dla tworzenia skutecznych rozwiązań w polityce społecznej powinna być rzetelna analiza rzeczywistości po to, aby zidentyfikować najsłabsze grupy społeczne i do nich w pierwszej kolejności adresować świadczenia i projekty socjalne. Szczegółową diagnozę konkretnego problemu społecznego należy sporządzać przy konstruowaniu programu czy projektu socjalnego, skierowanego na jego rozwiązanie. Zmusza do tego złożoność problemów społecznych, zmieniająca się rzeczywistość, zmiany w prawodawstwie, a także ściśle określone wymagania instytucji finansujących realizację programów lub projektów socjalnych.

Diagnoza musi uwzględniać cały kontekst społeczny i gospodarczy, w jakim funkcjonuje społeczność lokalna. Ważna jest nie tylko sytuacja materialna, ale też warunki i rynek pracy, stan środowiska naturalnego, bezpieczeństwo mieszkańców itp. Musi uwzględniać i wskazywać zasoby zarówno materialne, jak i ludzkie, a także organizacyjne już istniejące i potencjalne.

Diagnoza powinna uwzględnić tendencje i kontekst czasowy. Przedstawiony poniżej zarys diagnozy problemów społecznych w Gminie Świdziebnia, zawierający dane liczbowe, sygnały o negatywnych zjawiskach oraz wnioski, wystarcza do tego, aby na poziomie strategii określić katalog problemów społecznych oraz środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Identyfikacja problemów społecznych jest istotna dla prawidłowo funkcjonujących budżetów oraz całego systemu służb społecznych.

2.4.1. Pomoc społeczna

2.4.1.1. Bezrobocie

Bezrobocie nie tylko samo w sobie jest problemem społecznym, ale leży także u podstaw wielu innych kwestii społecznych, szczególnie długotrwałe bezrobocie związane jest z obniżeniem standardu materialnego życia oraz marginalizacją społeczną nie tylko bezrobotnego, ale i całej jego rodziny. Stąd bardzo często obszary długotrwałego bezrobocia pokrywają się w społeczeństwie z obszarami ubóstwa. To z kolei może powodować rozprzestrzenianie się rozmaitych skutków ubocznych, jak na przykład: rozpad rodziny, rezygnację z kontynuowania edukacji, obniżenie zdrowotności, uzależnienia. Nawet krótkotrwały okres bezrobocia nie jest bez wpływu na kondycję psychiczną osób dotkniętych tym problemem.

Bezrobocie zaczyna być postrzegane i traktowane przez coraz większą liczbę ludzi jako problem społeczny. Z chwilą pojawienia się takiej oceny, granice społecznej przestrzeni bezrobocia ulegają niepomірnemu rozszerzeniu. Zjawisko to absorbuje instytucje rynku pracy, a także społeczności lokalne i władze samorządowe.

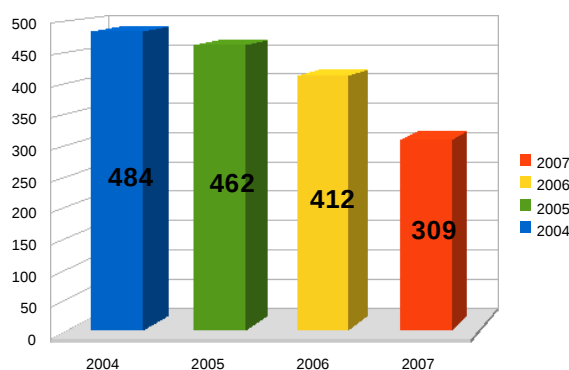
Rozmiar bezrobocia zależy od systemu gospodarczego i aktualnie prowadzonej polityki krajowego rynku pracy. Bezrobocie jest dużym problemem społeczno – gospodarczym naszej gminy. Zjawisko to wywiera negatywny wpływ na gospodarkę oraz życie mieszkańców i stało się przyczyną trudnej sytuacji bytowej mieszkańców. Osoby, które nie znalazły zatrudnienia, z czasem utwierdzają się w przekonaniu, że jedynym sposobem na przetrwanie jest pomoc ze strony państwa. Bierność i postawa wyuczonej bezradności nieuchronnie prowadzi do ubóstwa i marginalizacji społecznej, bowiem miejsce zajmowane na rynku pracy jest głównym czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny.

Przyczynami bezrobocia mieszkańców Gminy Świdziebnia jest w szczególności:

1. Brak ofert pracy na lokalnym rynku pracy, w szczególności dla osób z niskim poziomem wykształcenia oraz brak rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.
2. Brak możliwości zapewnienia opieki nad małoletnimi dziećmi, co z kolei uniemożliwia rodzicom godzenie pracy zarobkowej z wychowywaniem dzieci.
3. Zbyt niskie wynagrodzenie za pracę.
4. Brak możliwości dojazdu do pracy, brak prawa jazdy lub brak środka lokomocji.
5. Brak działań wspierających, realizowanych wspólnie przez instytucje rynku pracy i pomocy społecznej, ukierunkowanych na aktywizację zawodową osób bezrobotnych np. brak punktu wsparcia dla osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym.
6. Niskie zainteresowanie podjęciem oferowanej pracy.
7. Wyuczona bezradność i dziedziczenie bezrobocia.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Brodnicy wg stanu na dzień 31.12.2007 r. wyniosła 412 osób, natomiast wg stanu na dzień 30.06.2008 r. wyniosła 230 osób.

Rysunek 9 Bezrobocie w Gminie Świdziebnia w latach 2004 – 2007

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Brodnicy

Dużą grupę osób bezrobotnych stanowią kobiety. Poniższa tabela ukazuje jak kształtował się problem bezrobocia z uwzględnieniem płci w latach 2004 – 2007.

Tabela 10 Bezrobocie w Gminie Świdziebnia wg płci w latach 2004 – 2007

Wyszczególnienie	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007
Kobiety	258	283	252	217
Mężczyźni	226	179	160	92
Ogółem	484	462	412	309

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Brodnicy

Cechą charakterystyczną bezrobocia w Gminie Świdziebnia jest niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych, co w zasadniczy sposób decyduje o ich szansach na znalezienie zatrudnienia.

Tabela 11 Struktura wykształcenia osób bezrobotnych w latach 2004–2007

Rok	Podział	Poziom wykształcenia				
		Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
2004	Kobiety	7	54	26	79	92
	Mężczyźni	1	18	10	79	118
	Ogółem	8	72	36	158	210
2005	Kobiety	9	65	31	85	93
	Mężczyźni	2	15	10	64	88
	Ogółem	11	80	41	149	181
2006	Kobiety	7	63	22	74	86
	Mężczyźni	1	20	14	46	79
	Ogółem	8	83	36	120	165
2007	Kobiety	6	57	21	53	80
	Mężczyźni	1	14	7	27	43
	Ogółem	7	71	28	80	123

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Brodnicy

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy wynika, że bezrobocie w gminie dotyka przede wszystkim ludzi młodych. W ostatnich latach najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 18 do 24 roku życia, czyli osoby, które są na samym początku drogi zawodowej. Stopniowo następował spadek liczby osób bezrobotnych należących do tej kategorii wiekowej na rzecz wzrostu liczby osób bezrobotnych w wieku od 25 do 34 roku życia; w 2007 roku była to najliczniejsza kategoria wiekowa bezrobotnych.

Tabela 12 Bezrobotni w Gminie Świdziebnia według wieku w latach 2004 – 2007

Rok	Podział	Wiek					
		18 – 24	25 – 34	35 – 44	45 – 54	55 – 59	60 – 64
2004	Kobiety	98	91	43	24	2	0
	Mężczyźni	96	52	38	31	6	3
	Ogółem	194	143	81	55	8	3
2005	Kobiety	110	88	53	31	1	0
	Mężczyźni	62	45	35	29	5	3
	Ogółem	172	133	88	60	6	3
2006	Kobiety	92	77	52	26	5	0
	Mężczyźni	58	39	25	28	8	2
	Ogółem	150	116	77	54	13	2
2007	Kobiety	64	77	46	26	4	0
	Mężczyźni	23	17	16	26	8	2
	Ogółem	87	94	62	52	12	2

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Brodnicy

2.4.1.2. Osoby niepełnosprawne, ludzie starzy, przewlekłe chorzy

Niepełnosprawność, starość, długotrwała choroba to zjawiska powszechne i stanowią duży problem we współczesnym świecie zarówno w sensie indywidualnym, jak i społecznym.

Niepełnosprawność jest to trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu. Diagnoza tej grupy osób jest dość trudna, ponieważ brak jest pełnych danych w zakresie poszczególnych dysfunkcji. Osoby i rodziny dotknięte problemem niepełnosprawności nie mogą w pełni korzystać z dobrodziejstw życia społecznego z powodu barier architektonicznych, technicznych lub w komunikowaniu się.

Nie bez znaczenia jest również problematyka edukacji osób niepełnosprawnych w ramach posiadanych predyspozycji i możliwości. Niepełnosprawni spotykają się również z problemami natury psychologicznej i kulturowej, które wiążą się z trudnościami akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz z brakiem zrozumienia ze strony ludzi pełnosprawnych (uprzedzenia, stereotypy, etc.).

Doświadczenie Ośrodka w pracy na rzecz osób niepełnosprawnych przybliżyło problematykę tych osób, ich możliwości i oczekiwania, i ukazało rozmiar potrzeb tego środowiska. Obserwuje się znaczny wzrost zainteresowania osób niepełnosprawnych proponowanymi formami rehabilitacji społecznej oraz rehabilitacji zawodowej.

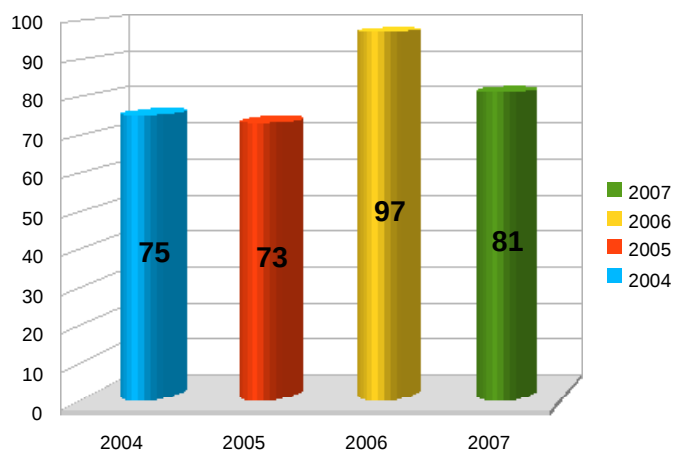
Formułując kierunki polityki społecznej gminy trzeba pamiętać o prowadzeniu szeroko zakrojonych działań mających przeciwdziałać społecznemu wykluczeniu osób niepełnosprawnych oraz prowadzących do zwiększenia aktywności zawodowej i społecznej.

Do najważniejszych problemów tej grupy osób należy:

1. Wzrost liczby osób posiadających schorzenia narządu ruchu.
2. Schorzenia natury psychicznej oraz niepełnosprawni intelektualnie.
3. Tendencja wzrostowa niepełnosprawności ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.
4. Bariery techniczne, architektoniczne oraz w komunikowaniu się, które uniemożliwiają osobom niepełnosprawnym opuszczanie domu.
5. Brak ofert aktywizacyjnych (np. bazy rehabilitacyjnej, imprez integracyjnych), zwłaszcza dla młodych ludzi posiadających orzeczony stopień niepełnosprawności.
6. Brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej.
7. Brak punktu wsparcia psychologicznego (zwłaszcza w odpowiedzi na problem samotności osób niepełnosprawnych) i prawnego.

Zgodnie z danymi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdziebni niepełnosprawność jest jednym z głównych powodów przyznania pomocy materialnej osobom i ich rodzinom. Poniższy wykres przedstawia, jak pomoc ta kształtowała się na przestrzeni lat 2004 – 2007.

Rysunek 10 Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność w latach 2004 – 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Pogłębiająca się tendencja starzenia się społeczeństwa dotyczy również Gminy Świdziebnia. Ludzie w podeszłym wieku często borykają się z problemami natury psychologicznej. W powszechnej opinii starość postrzegana jest jako okres całkowitej degradacji, izolacji, samotności, braku uczucia i życzliwości, niedołęstwa, postępującego uzależnienia się od otoczenia, czekania na śmierć. Zmieniająca się struktura i funkcje współczesnej rodziny nie sprzyjają kształtowaniu się warunków do sprawowania opieki nad sędziwym członkiem rodziny.

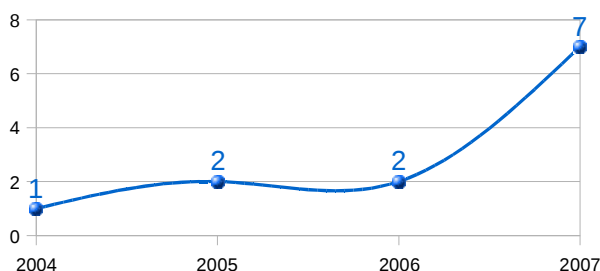
Coraz częściej osoby starsze tworzą jednoosobowe gospodarstwa domowe, a gdy osoba zamieszkuje wspólnie z innymi członkami rodziny – świadczenia rentowe lub emerytalne osoby starszej stanowią jedyne stałe źródło dochodu całej rodziny. Ludzie starsi wymagają różnego rodzaju form wsparcia społecznego, dlatego też ich sytuacja powinna być odpowiednio zdiagnozowana.

Konieczne jest stworzenie systemu wsparcia, który umożliwi osobom w podeszłym wieku pozostawanie pełnoprawnymi członkami naszej społeczności.

Należy tworzyć warunki do zachowania samodzielności i niezależności starszych osób w miejscu zamieszkania poprzez rozszerzenie zakresu i poprawę jakości usług sprzyjających podniesieniu poziomu życia. Należy zapewnić kompleksową opiekę medyczną, rehabilitacyjną i socjalną. Umieszczenie w domu pomocy społecznej powinno być stosowane tylko wówczas, gdy wyczerpały się inne rozwiązania służące utrzymaniu osoby starszej w środowisku i miejscu jej zamieszkania.

Osoby starsze najczęściej są osobami przewlekle chorymi. Borykają się one z wieloma problemami, a przede wszystkim z ograniczeniem możliwości poruszania się w domu, jak również w środowisku lokalnym oraz z problemami natury psychologicznej. Brak środków finansowych na leczenie i wszelkiego rodzaju rehabilitację sprawia, że osoby te często nie wykupują stosownych leków i rezygnują z kontynuowania leczenia.

Rysunek 11 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby w latach 2004 – 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

2.4.1.3. Alkoholizm oraz przemoc w rodzinie

Alkoholizm jest chorobą przewlekłą objawiającą się powtarzającym, zwracającym uwagę piciem, które prowadzi do zaburzeń organiczno – psychicznych a także do destrukcji całego organizmu człowieka. Przyczyn alkoholizmu należy upatrywać w co najmniej kilku czynnikach: w uwarunkowaniach społecznych, osobowościowych, organicznych, a nawet genetycznych. Z danych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że problem ten dotyczy zarówno mężczyzn, jak i kobiet.

Tabela 13 Osoby z problemem alkoholowym na terenie Gminy Świdziebnia w latach 1998 – 2007

Rok	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
1998	2	15	17
1999	2	16	18
2000	2	20	22
2001	2	28	30
2002	2	34	36
2003	3	38	41
2004	3	40	43
2005	3	44	47
2006	3	48	51
2007	5	54	59

Źródło: Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świdziebni

Uzależnienie od alkoholu jest powodem wykluczenia osób uzależnionych oraz ich rodzin ze społeczności lokalnej w Gminie Świdziebnia.

Przyczyn tego problemu należy upatrywać głównie w środowiskach osób bezrobotnych oraz w rodzinach wieloproblemowych, zwłaszcza wielodzietnych, rekonstruowanych oraz matek samotnie wychowujących dzieci. Rozwiązywanie problemów alkoholowych jest szczególnie trudne ze względu na trwałość wzorców kulturowych oraz dziedziczenie problemu. Ponadto nie ma stosownej profilaktyki zapobiegającej alkoholizmowi i przemocy w rodzinie.

Przemoc jest jednym z najbardziej niepokojących zjawisk współczesnego świata, jest mechanizmem regulującym stosunki panujące między ludźmi w różnych grupach, instytucjach, środowiskach i układach społecznych. Z badań dotyczących rodziny, a także obserwacji życia społecznego wiadomo, że ludzie niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny. Ofiary przemocy poddawane są przez swych prześladowców długotrwałemu procesowi manipulacji, presji psychicznej, agresji, poniżania, izolowania, straszenia, wykorzystywania przez uzależnienie. Przemoc utożsamiana jest często z zadawaniem bólu fizycznego. Akt przemocy godzi w osobistą wolność jednostki, zmusza ją do zachowań niezgodnych z jej wolą. Czynniki sprzyjającymi przemocy w rodzinie są w szczególności niskie zarobki, bezrobocie lub trudne warunki w pracy, złe warunki mieszkaniowe i zagęszczenie mieszkań, izolacja. Czynniki te wpływają negatywnie na relacje międzyludzkie i przyczyniają się do powstawania konfliktów. Utrwalaniu przemocy w rodzinie sprzyja fakt, że w gminie nie ma punktu wsparcia dla ofiar przemocy, zaś same rodziny ukrywają istniejący problem.

Statystyki policyjne wskazują, że na terenie Gminy Świdziebnia głównymi sprawcami przemocy są mężczyźni. Narastającym zjawiskiem staje się przemoc wobec dzieci i młodzieży.

Tabela 14 Zdarzenia zaistniałe na terenie Gminy Świdziebnia w latach 2005 – 2007

Lp.	Wyszczególnienie	2005	2006	2007
1.	Przestępstwa popełnione pod wpływem alkoholu, w tym:			
	- kradzieże i włamania	16	7	12
	- znęcanie się nad rodziną	1	1	2
	- groźby karalne	0	0	0
	- wypadki drogowe	0	1	1
	- uszkodzenia ciała	2	3	4
	- uszkodzenia mienia	1	0	1
2.	Wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu, w tym:			
	- kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwym	31	25	32
	- podejmowanie czynności zawodowych w stanie nietrzeźwym	0	0	0
3.	Inne			
	- interwencje domowe	62	63	77
	- interwencje w miejscach publicznych	96	98	102
	- liczba założonych Niebieskich Kart	3	4	13

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Brodnicy

Pomoc dla sprawców oraz ofiar przemocy jest niewątpliwie konieczna. Dostępność do poradnictwa oraz innych form wsparcia dla sprawców i ofiar przemocy w rodzinie na terenie Gminy ma charakter ograniczony. Skuteczność pomocy będzie zależała w dużej mierze od utworzenia sprawnie działającego systemu pomocy, integrującego działania kilku odrębnych podmiotów, realizowanego przez wyspecjalizowaną kadre, oferującego różne formy wsparcia i dostępnego dla wszystkich potrzebujących pomocy.

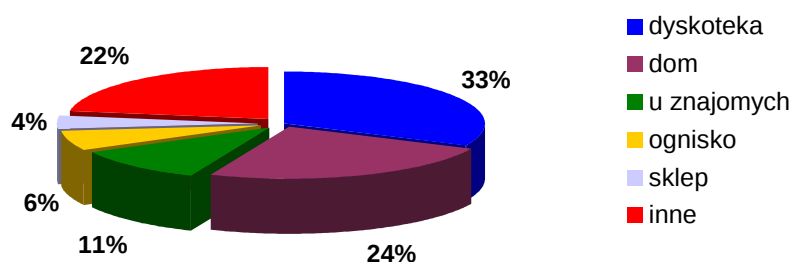
2.4.1.4. Analiza problemu uzależnień i przemocy wśród młodzieży

Uzależnienie dzieci i młodzieży od substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki) jest szczególnie niepokojącym zagrożeniem dla ich rozwoju. Problematyka uzależnień wymaga diagnozowania i podejmowania środków zaradczych na możliwie wczesnym etapie kontaktów młodzieży z używkami. Dla lepszego rozpoznania obszaru zagrożenia oraz rozmiaru zjawiska uzależnień w Gminie Świdziebnia, zostały zrealizowane badania ankietowe. Kwestionariusz ankiety został opracowany przy współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i składał się z 26 pytań, w tym: 16 pytań zamkniętych, 5 pytań półotwartych, 5 pytań otwartych. Populację objętą badaniem stanowili uczniowie Gimnazjum w Świdziebni. Ogółem przebadano 254 uczniów, w tym 118 kobiet i 136 mężczyzn w wieku od 13 do 15 lat.

Bardzo często pierwszy kontakt z uzależnieniami dzieci mają już w domu rodzinnym. Uzależnienia te nie dotyczą ich bezpośrednio, ale ich najbliższych: rodziców, starszego rodzeństwa, krewnych, sąsiadów. Młodzież natomiast najczęściej z problemem tym spotyka się na różnego rodzaju imprezach i dyskotekach.

57,9% ankietowanych stwierdziło, że miało już kontakt z alkoholem. Najczęściej wymienianym miejscem lub okolicznością, w których nastąpił pierwszy kontakt z alkoholem, jest dyskoteka – 33%, kolejno to dom (impreza rodzinna) – 24 %, u znajomych – 11%, ognisko – 6%, sklep – 4% i inne.

Rysunek 12 Miejsca lub okoliczności, w których nastąpił pierwszy kontakt z alkoholem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

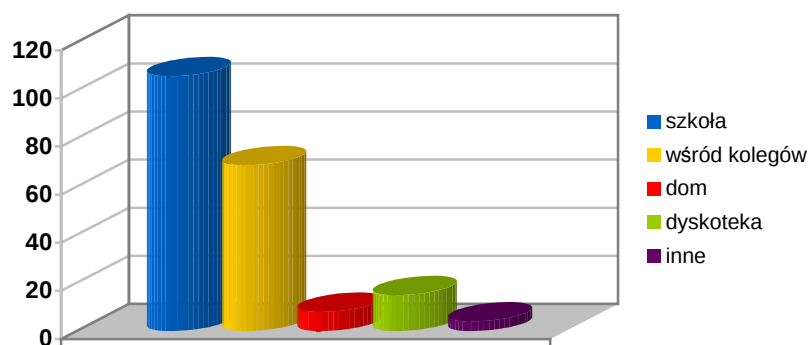
Z przeprowadzonego badania wynika, iż młodzież najczęściej sięga po piwo, następnie wymieniano wódkę i wino.

Na pytanie o źródło środków finansowych na alkohol ankietowani odpowiadają, iż pochodzą z „kieszonkowego” – 32,4%, z własnych zarobionych pieniędzy – 27,6%, od rodziców – 20%, z oszczędności – 10,5% oraz od kolegów – 9,5%.

Analiza wyników badań wskazuje, że większość młodzieży deklaruje, że nigdy nie używała narkotyków – 96,5% ankietowanych.

W odpowiedzi na pytanie o przemoc w otoczeniu, 55% ankietowanych oświadczyło, że jest zauważalna. Młodzież najczęściej doznaje przemocy w szkole – 52,4%, wśród kolegów – 34,2%, na dyskotecie – 7,4%, ze strony domowników 4% oraz w innych miejscach – 2%. Uczniowie, którzy uczestniczyli w badaniu, zadeklarowali, że nie doświadczyli przemocy ze strony swoich rodziców oraz nauczycieli.

Rysunek 13 Miejsca, w których młodzież doznaje przemocy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Młodzież uczestnicząca w badaniu wypowiadała się również na temat swoich reakcji na przemoc w otoczeniu. Większość uczniów biorących udział w badaniu (81%) stwierdziło, że podejmuje interwencję w sytuacjach, kiedy są świadkami tego, że ktoś kogoś krzywdzi.

2.4.1.5. Kompleksowe wsparcie dla rodziny

Rodzina spełnia istotne funkcje zaspokajające potrzeby społeczne, psychiczne i emocjonalne swoich członków. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Bezradność życiowa, wynikająca z zaburzeń równowagi w domu rodzinnym, przejawia się następnie trudnościami w dorosłym życiu i wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny. W szczególności dotyczy to rodzin niepełnych, rekonstruowanych i wielodzietnych, i często jest przyczyną złego funkcjonowania danej rodziny. Objawia się to problemami wychowawczymi związanymi z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm.

Pomoc rodzinom wieloproblemowym powinna zmierzać w kierunku odbudowywania prawidłowych relacji i umacniania prawidłowych postaw rodzicielskich. Powodzenie i skuteczność działań wspierających jest tym większa, im wcześniej zostanie zdiagnozowany problem i im szybciej zostanie udzielona pomoc. Szczególne znaczenie mają działania profilaktyczno – ochronne.

Bezrobocie i niepełnosprawność powodują, że zmienia się główne źródło utrzymania rodzin – dochody z pracy są zastępowane świadczeniami socjalnymi. Zaspokojenie potrzeb osób uprawnionych do świadczeń pomocy społecznej jest niemożliwe z powodu niedostatku środków finansowych oraz niedostatków kadrowych w GOPS. Brak stałej pracy i alkoholizm to podstawowe przyczyny gwałtownego ubożenia rodzin, rozpadu więzi rodzinnych i występowania zachowań nieakceptowanych społecznie.

Wobec tego gmina, a w szczególności pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, są zobligowani do prowadzenia intensywnej pracy socjalnej, mającej na celu kształtowanie u klientów pomocy społecznej odpowiedzialności za swój los i umiejętności przystosowania się do istniejącej rzeczywistości. Na rzecz rodzin żyjących w ubóstwie, w miarę posiadanych możliwości, GOPS prowadzi różne

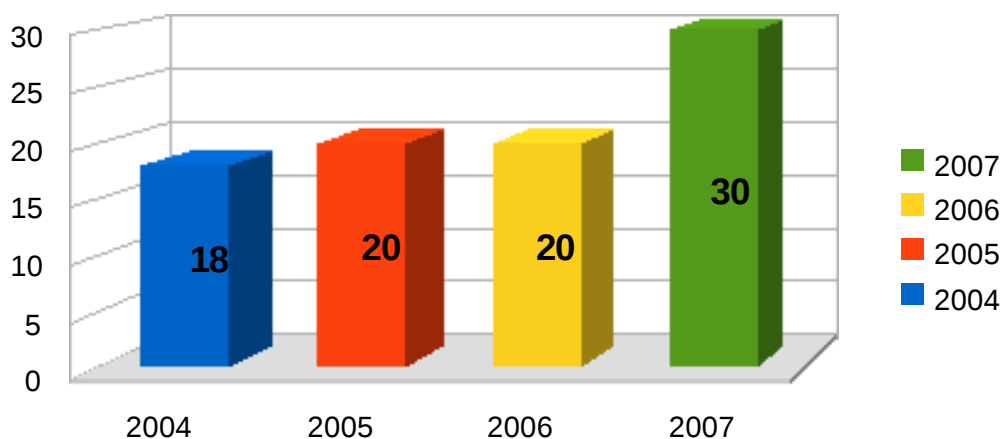
formy pomocy, począwszy od wsparcia finansowego na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, prowadzenie pracy socjalnej, udzielanie wsparcia w postaci rzeczowej, świadczenie usług opiekuńczych, aż do szeroko rozumianego poradnictwa.

Należy także podejmować współpracę z różnego rodzaju instytucjami i organizacjami wspomagającymi rodziny w pełnieniu ich prawidłowych funkcji.

Priorytetem polityki lokalnej winny być działania ukierunkowane na aktywizację zawodową osób bezrobotnych. Problem ten wymaga rozwiązania, a nie tylko minimalizowania jego skutków.

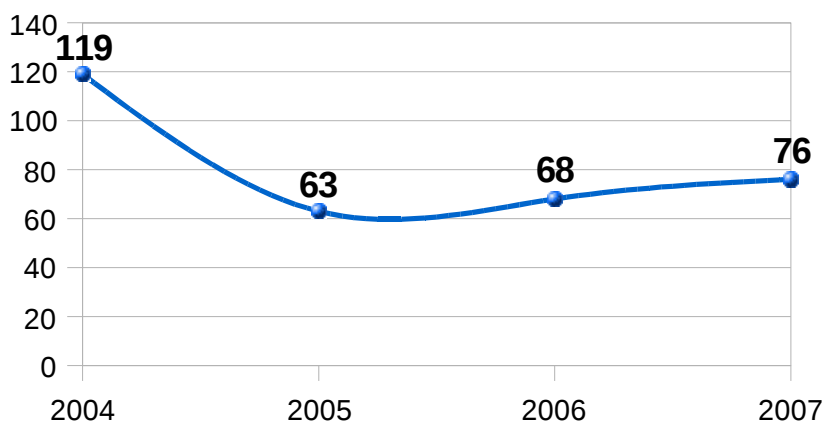
Z prowadzonych w sposób systematyczny analiz wynika, że spośród czynników oddziałujących na rozmiary niedostatku, do najważniejszych w gminie należy zaliczyć typ biologiczny rodziny. W najtrudniejszej sytuacji materialnej znajdują się rodziny niepełne oraz rodziny wielodzietne.

Rysunek 14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego: rodziny niepełne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Rysunek 15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego: rodziny wielodzietne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Jak pokazują powyższe wykresy nastąpił wzrost liczby rodzin niepełnych i wielodzietnych korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej. Prawdopodobną przyczyną tego zjawiska jest coraz częstsze występowanie nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków, następuje rozkład życia małżeńskiego oraz zmiana partnerów życiowych. Zaburzenia we wzajemnych relacjach między członkami rodziny prowadzą często do kryzysu w rodzinie. Na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdziebni można stwierdzić, iż zaburzenie relacji między członkami rodziny, jak również relacji rodziny ze środowiskiem wywoływane jest czynnikami zewnętrznymi takimi, jak: brak pracy, złe warunki materialne lub wewnętrznymi, jak: brak wyuczonych wzorów prawidłowego funkcjonowania, niepełnosprawność, alkoholizm, przemoc w rodzinie.

Sytuacja rodzinna i ekonomiczna osób samotnie wychowujących dzieci jest na ogół gorsza niż sytuacja przeciętnej polskiej rodziny. Ośrodek dokłada wszelkich starań, aby służyć stosowną pomocą tym rodzinom, która może okazać się niezbędną do wypełniania ich obowiązków rodzicielskich.

W Gminie Świdziebnia większość gospodarstw domowych stanowią rodziny rolnicze. Obecna sytuacja w rolnictwie sprawia, że większość gospodarstw rolnych staje się nierentownymi. Wobec tego zauważono, że coraz więcej rodzin, głównie wielodzietnych, których źródłem dochodu jest dochód z pracy w gospodarstwie rolnym, zwraca się do Ośrodka o wsparcie.

2.4.2. Oświata

Placówki oświatowe powinny tworzyć warunki do aktywnego uczestnictwa środowiska lokalnego w planowaniu działań opiekuńczo – wychowawczych i dydaktycznych.

W ciągu ostatnich kilku lat władze gminy, jako zadanie priorytetowe uznały poprawę warunków lokalowych we wszystkich szkołach. Zgodnie z tymi priorytetami gmina rozpoczęła już modernizację: wymiana stolarki okiennej w trzech szkołach oraz wymiana pieców centralnego ogrzewania. Nie mniej jednak jest jeszcze wiele do zrobienia.

Wśród najważniejszych problemów, z jakimi boryka się system oświaty, należy wymienić:

- zły stan techniczny części budynków szkół,
- niedostateczne wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne,
- niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych,
- niewystarczające zaangażowanie rodziców w proces wychowawczy realizowany w szkołach,
- niewłaściwe wzorce wychowawcze w rodzinach patologicznych,
- zaniechanie realizacji obowiązku szkolnego.

2.4.3. Kultura i sport

Mieszkańcy wsi mają trudniejszy dostęp do placówek kulturalnych oraz do innych form aktywności społecznej i kulturalnej, niż mieszkańcy miast. Działalność kulturalna jest bardzo ważnym elementem życia społeczności lokalnej, gdyż wpływa na kształtowanie tożsamości ludzi oraz budowanie więzi społecznych.

Głównymi problemami rozwojowymi w obszarze kultury są:

1. Niska świadomość mieszkańców gminy dotycząca potrzeby rozwoju kultury oraz niska aktywność (zaangażowanie) mieszkańców w życie kulturalne, co wynika z następujących przyczyn:
 - brak umiejętności organizacji czasu wolnego,
 - jednolity sposób spędzania czasu wolnego (seriale),
 - brak inicjatywy ze strony mieszkańców (mieszkańcy przychodzą na zorganizowane dla nich imprezy, natomiast nie włączają się w ich przygotowanie),
 - brak odpowiedniego zaplecza lokalowego,
 - brak solidarności międzyludzkiej.
2. Niski poziom czytelnictwa wynikający z:
 - braku nawyku czytania,
 - niedoceniań walorów poznawczych i wartości edukacyjnych książek (dominuje kultura obrazkowa – telewizja).
3. Niewystarczająca oferta działalności kulturalno – rozrywkowej, co jest następstwem:
 - braku odpowiedniego zaplecza lokalowego dla rozwoju kultury,
 - braku inicjatywy ze strony większej liczby mieszkańców.

Na podstawie obserwacji można stwierdzić, że relatywnie niewielkie jest zainteresowanie uprawianiem sportu. Mimo, iż liczba osób korzystających z tej formy wypoczynku w ostatnich latach wzrosła, to dla większości społeczeństwa jest

ona ciągle niedostępna. Mieszkańcy deklarują większe zainteresowanie biernymi formami wypoczynku, takimi jak spędzanie czasu przed telewizorem i komputerem. Młodzież często uczestniczy w zabawach tanecznych i dyskotekach.

Przyczyny niewielkiego zainteresowania sportem to m.in:

- brak umiejętności organizacji czasu wolnego,
- niewystarczające środki finansowe na rozwój sportu,
- mała świadomość mieszkańców gminy dotycząca potrzeby rozwoju sportu i roli sportu dla utrzymania kondycji fizycznej i zdrowia,
- złe nawyki wyniesione z domu (alkohol, narkotyki, papierosy, agresja),
- ubóstwo (duży procent ubogich rodzin w gminie, wielodzietność).

2.4.4. Ochrona zdrowia

Sytuacja zdrowotna mieszkańców Gminy Świdziebnia oraz stan i funkcjonowanie służby zdrowia nie wyróżnia się niczym szczególnym na tle mieszkańców pobliskich gmin oraz funkcjonowania podobnych jednostek terytorialnych w regionie.

Dominującym problemem związanym z brakiem stosownych rozwiązań w służbie zdrowia jest utrudniony dostęp do specjalistycznych usług zdrowotnych.

Czynnikiem decydującym o stanie zdrowia mieszkańców jest niska świadomość społeczna, powodująca brak powszechnej akceptacji prozdrowotnego stylu życia oraz niewłaściwe odżywianie, wynikłe nie tylko ze złych nawyków żywieniowych, ale także uwarunkowane ekonomicznie.

Poważnym problemem zdrowotnym i społecznym stają się wady postawy u dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Przyczynami tych zjawisk są między innymi brak ruchu (siedzący tryb życia – komputer, telewizja) oraz niski poziom kultury zdrowotnej wśród dzieci, młodzieży oraz osób starszych.

Ważną rolę dla poprawy stanu zdrowia społeczeństwa odgrywa profilaktyka i promocja zdrowia oraz zdrowego stylu życia. Profilaktyka powinna być prowadzona wśród wszystkich grup wiekowych mieszkańców. Badania profilaktyczne oraz ułatwienie do nich dostępu mają duże znaczenie dla zdrowia, pozwalają we wczesnym stadium choroby na rozpoznanie i zastosowanie odpowiedniego leczenia.

2.5. Analiza SWOT

W celu wyodrębnienia mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w Gminie Świdziebnia posłużono się narzędziem badawczym, jakim jest analiza SWOT. Pozwala ona na wyznaczenie priorytetów i dostarczanie wskazówek niezbędnych do działania. W związku z tym, że strategia dotyczy głównie rozwiązywania problemów społecznych, analizą objęto przede wszystkim czynniki mające wpływ na politykę społeczną gminy.

Tabela 15 Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• duży udział ludności w wieku produkcyjnym, którzy swoją pracą i zaangażowaniem mogą wydajnie wpłynąć na rozwój gminy, • względnie korzystne warunki glebowe dla rozwoju rolnictwa, • dobry stan środowiska naturalnego, • względnie niski problem zagrożenia bezpieczeństwa publicznego, • zasoby instytucjonalne, rzeczowe i osobowe jednostek gminnych, w tym edukacyjnych, kulturalnych i społecznych.	• bezrobocie, w tym bezrobocie długotrwałe oraz niski poziom aktywności zawodowej (osoby, które nie szukają pracy), • narastający problem uzależnień, przede wszystkim alkoholizmu, • brak mieszkań chronionych i mieszkań socjalnych, • niski poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców, • niezadowalający poziom aktywności społecznej mieszkańców, • występowanie postaw roszczeniowych, • niewystarczająca baza lokalowa dla rozwoju kultury, • niska świadomość znaczenia profilaktyki zdrowotnej i aktywnego stylu życia, • niezadowalający stan techniczny budynków szkół oraz niedostateczne wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne, • niewystarczające wywiązywanie się rodzin z zadań opiekuńczo – wychowawczych.
Szanse	Zagrożenia
• rosnąca świadomość społeczeństwa deklarującego swoje potrzeby, • rozwój infrastruktury gospodarczej i rolniczej, • utrzymywanie się pozytywnych trendów dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców, • rozwój współpracy na szczeblu gminy, powiatu, województwa, • możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy unijnych oraz ze źródeł zewnętrznych.	• niestabilność prawa, • niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację zadań, • starzenie się społeczeństwa, • pogłębiający się kryzys rodziny, • dziedziczenie biedy, • „ucieczka” przedsiębiorczych i wykształconych osób z terenu gminy do miast i za granicę, • wzrost liczby zagrożeń społecznych.

3. Kierunki rozwoju gminy

3.1. Wizja

W oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju społecznego została sformułowana wizja Gminy Świdziebnia: **„Gmina Świdziebnia zapewnia swoim mieszkańcom równe szanse na podniesienie poziomu i jakości życia poprzez włączanie ich w życie społeczności lokalnej oraz promowanie gminy jako gminy zdrowej, ekologicznej i atrakcyjnej dla inwestorów.”**

3.2. Cele

3.2.1. Cele główne

1. Inwestycje w rodzinę – wzmacnianie funkcji rodziny, w tym wspieranie rodzin wieloprotblemowych i dysfunkcyjnych.
2. Ożywienie i rozszerzenie lokalnego rynku pracy.
3. Aktywne spędzanie wolnego czasu.
4. Włączenie mieszkańców w życie społeczności wiejskiej i rozwijanie partnerskiej współpracy instytucji publicznych i organizacji pozarządowych.
5. Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu.
6. Nowoczesny, sprawny i spójny system edukacji.

3.2.2. Cele szczegółowe

Dla każdego celu głównego zostały opracowane cele szczegółowe wraz z zadaniami, które prowadzą do osiągnięcia danego celu; ponadto zostały określone podmioty odpowiedzialne za realizację zadań, źródła finansowania oraz wskaźniki. Działania mają charakter ciągły i będą realizowane w okresie, na jaki została uchwalona strategia – stosownie do istniejących potrzeb oraz możliwości gminy (finansowych, infrastrukturalnych, kadrowych, etc.), na podstawie rocznego harmonogramu realizacji działań (więcej: część 4.2. Wdrażanie i monitoring strategii, str. 70).

Cel główny 1. Inwestycje w rodzinę – wzmacnianie funkcji rodziny, w tym wspieranie rodzin wieloproblemowych i dysfunkcyjnych.

Cel szczegółowy 1.1. Wsparcie funkcjonowania rodzin w środowisku.

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
1.1.1. Organizowanie spotkań, szkoleń, prelekcji z zakresu pedagogizacji rodziców oraz psychologii rozwojowej i społecznej.	Gmina, GZEAS, Szkoły	Gmina, GZEAS, Szkoły, organizacje pozarządowe	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba spotkań, szkoleń, prelekcji Liczba uczestników
1.1.2. Promowanie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny.	Gmina, GOPS, Szkoły	Gmina, GOPS, Szkoły	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba porad Liczba projektów
1.1.3. Dożywianie dzieci i młodzieży w szkole.	Gmina, GOPS, GZEAS, Szkoły	GOPS, GZEAS, Szkoły	Środki własne gminy, budżet państwa	Liczba osób korzystających z dożywiania
1.1.4. Objęcie pomocą finansową rodzin w sytuacjach kryzysowych.	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba rodzin, Wartość udzielonych zasiłków
1.1.5. Świadczenie pracy socjalnej rodzinom problemowym i dysfunkcyjnym z wykorzystaniem kontraktów socjalnych.	GOPS	GOPS	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba porad Liczba podpisanych kontraktów socjalnych, Liczba zrealizowanych kontraktów socjalnych

Cel szczegółowy 1.2. Podwyższenie standardu życia osobom starszym i niepełnosprawnym.				
Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
1.2.1. Prowadzenie stałego monitoringu osób starszych i niepełnosprawnych wymagających wsparcia oraz szerzenie idei wolontariatu na rzecz pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym.	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, Szkoły, organizacje pozarządowe	Bezinwestycyjne	Liczba osób starszych i niepełnosprawnych wymagających wsparcia, Liczba podjętych inicjatyw wolontarystycznych, Liczba wolontariuszy
1.2.2. Współpraca z rodzinami osób starszych i niepełnosprawnych celem zapewnienia im stosownej opieki, w tym świadczenie usług opiekuńczych.	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba porad, Liczba usług opiekuńczych
1.2.3. Tworzenie możliwości zapewnienia aktywnego uczestnictwa osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, Biblioteka, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba imprez, spotkań Liczba uczestników
1.2.4. Organizowanie lub wspieranie imprez integracyjnych dla osób starszych i niepełnosprawnych.	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, Biblioteka, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba imprez, Liczba uczestników

Cel szczegółowy 1.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.				
Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
1.3.1. Działania informacyjne dla rodzin dotkniętych przemocą o dostępnych formach pomocy.	GOPS, GKRPA	GOPS, GKRPA, Policja, Szkoły	Środki własne gminy	Liczba osób i rodzin, którym udzielono informacji
1.3.2. Koordynacja działań w ramach procedury „Niebieska Karta”.	GOPS, Policja	GOPS, Policja, GKRPA	Środki własne gminy	Liczba podjętych działań, Liczba założonych niebieskich kart
1.3.3. Wspieranie telefonicznego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.	Gmina, GKRPA	Gmina, GKRPA	Środki własne gminy	Liczba porad
1.3.4. Stworzenie dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych lub dotkniętych przemocą alternatywnych form spędzania wolnego czasu.	Gmina, GKRPA, GOPS, Szkoły	Gmina, GKRPA, GOPS, Szkoły, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba podjętych działań, Liczba godzin zajęć zorganizowanych dla dzieci (w miesiącu), Liczba uczestników

Cel główny 2. Ożywienie i rozszerzenie lokalnego rynku pracy.

Cel szczegółowy 2.1. Podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia skali bezrobocia i społecznych skutków bezrobocia w gminie.

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
2.1.1. Organizacja prac społecznie użytecznych.	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS, PUP	Środki własne gminy, Fundusz Pracy	Liczba osób korzystających z prac społecznie użytecznych
2.1.2. Wspieranie realizowanych przez PUP aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, staże absolwenckie, przygotowania zawodowe).	Gmina, jednostki organizacyjne, PUP	Gmina, jednostki organizacyjne, PUP, Przedsiębiorcy	Środki własne gminy i inne	Liczba osób bezrobotnych, korzystających z aktywnych form
2.1.3. Tworzenie i realizacja projektów systemowych na rzecz poprawy sytuacji osób bezrobotnych, w tym szkolenia i kursy.	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba uczestników projektu, %uczestników projektów, którzy uzyskali pracę

Cel szczegółowy 2.2. Tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy.				
Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
2.2.1. Organizacja szkoleń i usług doradczych dla osób zamierzających otworzyć lub rozszerzyć własną działalność gospodarczą.	Gmina	Gmina, PUP, ZUS, US i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba szkoleń, Liczba usług doradczych, Liczba uczestników
2.2.2. Promocja gminy z nastawieniem na pozyskanie inwestorów.	Gmina	Gmina	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba powstałych miejsc pracy
Cel główny 3. Aktywne spędzanie wolnego czasu.				
Cel szczegółowy 3.1. Świadome i aktywne społeczeństwo.				
Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
3.1.1. Działania zmierzające do ożywienia czytelnictwa wśród dorosłych, dzieci i młodzieży.	Gmina, Biblioteka, Szkoły	Gmina, Biblioteki, Szkoły i inne	Środki własne, środki zewnętrzne	Liczba działań Liczba czytelników
3.1.2. Organizowanie i wspieranie spotkań dla mieszkańców z ciekawymi ludźmi sztuki, kultury, literatury itd.	Gmina, Biblioteka, Szkoły	Gmina, Biblioteki, Szkoły i inne	Środki własne, środki zewnętrzne	Liczba spotkań, Liczba uczestników
3.1.3. Zwiększenie roli kulturotwórczej biblioteki dla mieszkańców Gminy Świdziebnia.	Biblioteka	Biblioteka	Środki własne, środki zewnętrzne	Liczba przedsięwzięć Liczba uczestników
3.1.4. Stworzenie warunków dla rozwoju zainteresowania wiedzą i sztuką, lokalnego amatorskiego ruchu artystycznego, rozwoju folkloru, rękodzieła ludowego i artystycznego oraz pielęgnowania lokalnych tradycji regionalnych.	Gmina, Biblioteka, Szkoły	Gmina, Biblioteki, Szkoły i inne	Środki własne, środki zewnętrzne	Liczba przedsięwzięć, Liczba uczestników

Cel szczegółowy 3.2. Wzrost integracji i wzmacnianie więzi społecznych.				
Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
3.2.1. Organizowanie i wspieranie przedsięwzięć rekreacyjnych, integracyjnych, kulturalnych, sportowych dla mieszkańców w miejscu i poza miejscem zamieszkania.	Gmina, Szkoły, Biblioteka, organizacje pozarządowe	Gmina, Szkoły, Biblioteka, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne, środki zewnętrzne	Liczba przedsięwzięć i uczestników, % przedsięwzięć zorganizowanych z inicjatywy mieszkańców gminy
3.2.2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej rozwojowi kultury i sportu oraz wzmacnianiu więzi społecznych.	Gmina, Biblioteka	Gmina, Szkoły, Biblioteka, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne, środki zewnętrzne	Liczba obiektów, Liczba inwestycji
Cel szczegółowy 3.3. Efektywne zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży.				
Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
3.3.1. Budowa i utrzymywanie placów zabaw dla dzieci.	Gmina, Szkoły	Gmina, Szkoły, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba placów zabaw
3.3.2. Organizowanie turniejów, konkursów i imprez sportowych.	Gmina, Szkoły	Gmina, Szkoły, organizacje pozarządowe	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba działań, liczba uczestników, liczba uczestników, % uczestników, którzy byli zarazem współorganizatorami przedsięwzięcia

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
3.3.3. Organizowanie aktywnych form spędzania ferii i wakacji.	Gmina, Szkoły	Gmina, Szkoły, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba przedsięwzięć, Liczba Uczestników, Liczba godzin zajęć w ofercie
3.3.4. Organizowanie i wspieranie wycieczek, kolonii, pólkolonii edukacyjnych, rekreacyjnych, integracyjnych dla dzieci i młodzieży.	Gmina, Szkoły	Gmina, Szkoły, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba przedsięwzięć, Liczba uczestników, % stałych uczestników poszczególnych przedsięwzięć
3.3.5. Organizowanie zajęć edukacyjnych, rekreacyjnych, sportowych, integracyjnych dla dzieci i młodzieży.	Gmina, Szkoły, organizacje pozarządowe	Gmina, Szkoły, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba zajęć, Liczba uczestników Liczba zajęć, Liczba uczestników jaki % uczestników tych zajęć stanowią dzieci i młodzież pochodzące z rodzin problemowych, Jaki % dzieci z rodzin korzystających z pomocy społecznej bierze udział w tych przedsięwzięciach

Cel główny 4. Włączenie mieszkańców w życie społeczności wiejskiej i rozwijanie partnerskiej współpracy instytucji publicznych i organizacji pozarządowych.

Cel szczegółowy 4.1. Tworzenie warunków do podejmowania lokalnych inicjatyw.

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
4.1.1. Organizacja szkoleń, warsztatów i spotkań z zakresu funkcjonowania organizacji pozarządowych oraz możliwości pozyskiwania przez nie środków ze źródeł zewnętrznych.	Gmina	Gmina, PUP, organizacje pozarządowe	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba szkoleń, Liczba uczestników
4.1.2. Organizacja szkoleń, kursów, warsztatów dla lokalnych liderów.	Gmina	Gmina, organizacje pozarządowe	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba szkoleń, Liczba uczestników, Liczba liderów lokalnych działających w gminie
4.1.3. Prowadzenie działań i tworzenie warunków do powstawania organizacji pozarządowych, grup formalnych i nieformalnych.	Gmina, organizacje pozarządowe	Gmina, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba powstałych organizacji pozarządowych i grup

Cel szczegółowy 4.2. Aktywizowanie mieszkańców.

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
4.2.1. Wspieranie i pobudzanie inicjatyw mieszkańców w zakresie organizacji różnorodnych działań i imprez integracyjnych i okolicznościowych.	Gmina, organizacje pozarządowe	Gmina, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne, środki zewnętrzne	Liczba przedsięwzięć podjętych z inicjatywy mieszkańców Liczba uczestników
4.2.2. Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności.	Gmina, organizacje pozarządowe	Gmina, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne, środki zewnętrzne	Liczba zrealizowanych działań

Cel główny 5. Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu.**Cel szczegółowy 5.1. Promocja zdrowia i zdrowego stylu życia.**

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
5.1.1. Organizacja spotkań promujących zdrowy styl życia.	Gmina, Placówki Służby Zdrowia	Gmina, Placówki Służby Zdrowia	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba spotkań, Liczba uczestników
5.1.2. Edukacja zdrowotna dzieci i młodzieży.	Gmina, Placówki Służby Zdrowia, Szkoły	Gmina, Placówki Służby Zdrowia, Szkoły	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba działań, Liczba uczestników

Cel szczegółowy 5.2. Profilaktyka zdrowotna i poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
5.2.1. Organizacja lub wspieranie badań profilaktycznych i imprez propagujących profilaktykę zdrowotną.	Gmina, Placówki Służby Zdrowia, organizacje pozarządowe	Gmina, Placówki Służby Zdrowia i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba działań, Liczba uczestników
5.2.2. Działania zmierzające do zmniejszenia skali występowania wad postawy u dzieci i młodzieży.	Gmina, Placówki Służby Zdrowia, organizacje pozarządowe i inne	Gmina, Placówki Służby Zdrowia i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba działań, Liczba uczestników

Cel szczegółowy 5.3. Zmniejszanie skali uzależnień.				
Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
5.3.1. Monitorowanie problemu uzależnień na terenie gminy.	Gmina, GOPS, GKRPA	Gmina, GOPS, GKRPA	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba osób z problemem alkoholowym
5.3.2. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, psychologicznej, prawnej dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin.	Gmina, GOPS, GKRPA	Gmina, GOPS, GKRPA	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba porad, Liczba uczestników
5.3.3. Propagowanie stylu życia wolnego od alkoholu i uzależnień.	Gmina, GOPS, GKRPA, Placówki Służby Zdrowia	Placówki Służby Zdrowia	Bezinwestycyjne	Liczba osób z problemem alkoholowym
5.3.4. Pomoc socjalna dla osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnień.	GOPS, GKRPA	GOPS, GKRPA	Środki własne gminy	Liczba osób i rodzin, Liczba podpisanych kontraktów socjalnych, % zrealizowanych kontraktów socjalnych
5.3.5. Działania informacyjne w zakresie uzależnień i leczenia.	Gmina, GOPS, GKRPA	Gmina, GOPS, GKRPA	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba osób, którym udzielono informacji
5.3.6. Współpraca z nauczycielami i pedagogami szkolnymi pod kątem problemu uzależnień wśród dzieci i młodzieży szkolnej.	Gmina, GOPS, GKRPA, Szkoły	Gmina, GOPS, GKRPA, Szkoły	Bezinwestycyjne	Liczba dzieci i młodzieży z problemem uzależnień
5.3.7. Funkcjonowanie świetlic środowiskowych.	Gmina, GOPS, GKRPA, Szkoły	Gmina, GOPS, GKRPA, Szkoły	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba świetlic środowiskowych Liczba uczestników, Liczba godzin funkcjonowania świetlicy

Cel główny 6. Nowoczesny, sprawny i spójny system edukacji.**Cel szczegółowy 6.1. Nowoczesny system edukacji.**

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
6.1.1. Modernizacja infrastruktury obiektów szkolnych.	Gmina, GZEAS, Szkoły	Gmina, GZEAS, Szkoły	Środki własne gminy, budżet państwa, środki zewnętrzne	Liczba zmodernizowanych placówek Liczba inwestycji
6.1.2. Doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt i środki dydaktyczne.	Gmina, GZEAS, Szkoły	Gmina, GZEAS, Szkoły	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba funkcjonalnych placówek
6.1.3. Podnoszenie kwalifikacji kadr pedagogicznych.	Gmina, GZEAS, Szkoły	Gmina, GZEAS, Szkoły	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba osób, które podniosły kwalifikacje, Liczba przedsięwzięć zorganizowanych przez kadry dzięki podniesieniu kompetencji

Cel szczegółowy 6.2. Dostępność bogatej oferty edukacyjnej.

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
6.2.1. Pomoc w zdobyciu wykształcenia i nowych kwalifikacji przez osoby niepełnosprawne.	Gmina, GZEAS, Szkoły	Gmina, GZEAS, Szkoły i inne	Środki własne gminy, budżet państwa, PFRON	Liczba beneficjentów
6.2.2. Promocja twórczości młodych artystów.	Gmina, GZEAS, Szkoły	Gmina, GZEAS, Szkoły, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba działań, Liczba uczestników

Działania	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźnik
6.2.3. Organizacja lub wspieranie szkolnictwa osób dorosłych.	Gmina, GZEAS, Szkoły	Gmina, GZEAS, Szkoły i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba działań, Liczba uczestników
6.2.4. Inicjowanie, organizowanie, promocja różnorodnych form działań sprzyjających kształtowaniu u dzieci i młodzieży postaw patriotycznych, poszanowania dla tradycji i historii oraz dorobku gminy i regionu.	Gmina, GZEAS, Szkoły	Gmina, GZEAS, Szkoły, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba przedsięwzięć, Liczba uczestników, % uczestników, którzy brali udział w zorganizowaniu przedsięwzięcia
6.2.5. Organizowanie lub wspieranie przedsięwzięć przybliżających dzieciom i młodzieży kulturę wysoką w miejscu i poza miejscem zamieszkania.	Gmina, GZEAS, Szkoły	Gmina, GZEAS, Szkoły, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba przedsięwzięć, Liczba uczestników, % uczestników, którzy brali udział w zorganizowaniu przedsięwzięcia
6.2.6. Promocja i wspieranie form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, które sprzyjają rozwojowi zainteresowań.	Gmina, GZEAS, Szkoły	Gmina, GZEAS, Szkoły, organizacje pozarządowe i inne	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba realizowanych przedsięwzięć, Liczba uczestników
6.2.7. Szkolenia dla dzieci i młodzieży gimnazjalnej w zakresie zasad ruchu drogowego z możliwością uzyskania karty rowerowej i motorowerowej.	Gmina, Szkoły, Policja	Gmina, Szkoły, Policja	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba szkoleń, Liczba uczestników % uczestników, którzy przystąpili do egzaminu na kartę % uczestników, którzy otrzymali kartę
6.2.8. Szkolenia dla dzieci szkół podstawowych na temat zasad bezpieczeństwa w ruchu pieszym i drogowym.	Gmina, Szkoły, Policja	Gmina, Szkoły, Policja	Środki własne gminy, środki zewnętrzne	Liczba szkoleń, Liczba uczestników

4. Zarządzanie realizacją strategii

4.1. Odpowiedzialność za koordynację realizacji strategii

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728) podmiotem odpowiedzialnym za koordynację realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Świdziebnia na lata 2009 – 2015 jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdziebni.

Ponadto w realizacji strategii oczekuje się wsparcia i pomocy niżej wymienionych instytucji:

- Powiatowego Urzędu Pracy;
- Placówek oświatowych;
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
- Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności;
- Organizacji pozarządowych;
- Parafii;
- Placówek opieki zdrowotnej.

4.2. Wdrażanie i monitoring strategii

Monitoring strategii polega na ciągłym śledzeniu procesu wdrażania strategii i ocenie sposobu realizacji oraz rezultatów działań przy pomocy odpowiednio dobranych wskaźników. Monitoring umożliwia identyfikację nowych problemów, ocenę zaangażowania i współpracy jednostek odpowiedzialnych za realizację strategii oraz ocenę rezultatów działań. W oparciu o wnioski z analizy gromadzonych na bieżąco informacji następuje aktualizacja i dostosowanie zapisów strategii do dokonujących się zmian prawnych, gospodarczych i politycznych.

Podstawą skutecznego wdrożenia strategii jest system informacji o zjawiskach i procesach społeczno – gospodarczych zachodzących na terenie gminy. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii celów, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych instrumentów. Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji strategii są wyznaczone działania.

Planuje się spotkania zespołu roboczego przynajmniej raz w roku w celu przedyskutowania wniosków wynikających z analizy danych zebranych w ramach monitoringu oraz podjęcia decyzji o wprowadzeniu koniecznych zmian i uzupełnień do strategii, np. rozszerzenie listy działań lub celów, opracowanie nowych programów operacyjnych, etc.

Na podstawie wniosków wynikających z monitoringu zespół roboczy – we współpracy z podmiotami uczestniczącymi we wdrażaniu strategii – co roku opracowuje roczny harmonogram realizacji działań zapisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Świdziebnia na lata 2009 – 2015.

4.3. Wskazanie sposobów dokonywania zmian strategii

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem określającym cele i działania w zakresie problematyki społecznej realizowane w Gminie Świdziebnia do roku 2015. Strategia nie jest dokumentem zamkniętym i stosowanie do wyników monitoringu oraz zmian zachodzących w otoczeniu, jak i w samym społeczeństwie, będzie wymagać okresowej aktualizacji. Przygotowanie projektu dokumentu i jego przyjęcie przez Radę Gminy kończy pierwszy etap planowania. Długookresowy charakter planowania strategicznego w zakresie problematyki społecznej wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych i ich uwzględniania

w strategii.

Aktualizację Strategii proponuje się dokonywać na podstawie analizy realizacji szczegółowych celów i zadań. Zbierane podczas monitorowania informacje stanowią bazę do weryfikacji i aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Zmiany w strategii będą przyjmowane w drodze uchwały Rady Gminy Świdziebnia.

5. Załączniki

Załącznik Nr 1 Ankieta dot. problemu uzależnień i przemocy wśród młodzieży

ANKIETA DLA GIMNAZJALISTÓW

1. Klasa

☐ I ☐ II ☐ III

2. Płeć

☐ Kobieta ☐ Mężczyzna

3. Czy mieszkasz z obojgiem rodziców?

☐ Tak ☐ Nie ☐ Tylko z tatą ☐ Tylko z mamą
☐ Z innym opiekunem (np. Babcią)

4. Czy miałeś kontakt z alkoholem?

☐ Tak ☐ Nie

5. Gdzie nastąpił pierwszy kontakt z alkoholem?

.....

6. Alkohol pomaga w sytuacjach kryzysowych?

☐ Tak ☐ Nie ☐ Czasami

7. Czy potrafisz się obejść bez picia?

☐ Tak ☐ Nie

8. Najczęściej sięgam po?

☐ Piwo ☐ Wino ☐ Wódka
☐ Drinki ☐ Nalewki ☐ Inne alkohole
☐ Nie dotyczy

9. Skąd bierzesz pieniądze na alkohol?

.....

10. Kto szczególnie powinien przeciwdziałać alkoholizmowi?

- ☐ Szkoła ☐ Rodzina ☐ Kościół
☐ Policja ☐ Parlament ☐ Organizacja AA
☐ Wszystkie organizacje ☐ Nie wiem

11. Kiedy ostatnio spożywałeś alkohol?

.....

12. Czy miałeś kontakt z narkotykami?

- ☐ Tak ☐ Nie

13. Gdzie nastąpił pierwszy kontakt z narkotykami?

.....

14. Jaki rodzaj narkotyku próbowałeś / bierzesz ?

- ☐ Amfetamina ☐ Kokaina ☐ Marihuana
☐ Kwasy-LSD ☐ Heroina ☐ Opiaty
☐ Inhalanty ☐ Kleje ☐ Ekstazy- "pigułki"
☐ Crack ☐ Kompot ☐ Haszysz
☐ Barbituranty ☐ Inne środki ☐ Nie dotyczy

15. Jeśli bierzesz jak często?

.....

16. W jakim celu bierzesz?

- ☐ Żeby się lepiej poczuć, zapomnieć o problemach
☐ Żeby się nauczyć do klasówki
☐ Żeby się lepiej bawić na imprezach
☐ Inne: napisz jakie

17. Czy masz trudności aby zdobyć narkotyki?

- ☐ Tak ☐ Nie ☐ Nie dotyczy

18. Kto według Ciebie powinien przeciwdziałać narkomanii?

- ☐ Szkoła ☐ Rodzina ☐ Policja
☐ Kościół ☐ Parlament ☐ MONAR
☐ Wszystkie instytucje ☐ Nie wiem

19. Czy zauważasz przemoc w swoim otoczeniu?

- ☐ Tak ☐ Nie

20. Gdzie najczęściej doznajesz przemocy?

- ☐ Dom ☐ Szkoła ☐ Wśród kolegów
☐ Inne, gdzie?

21. Czy reagujesz, gdy ktoś kogoś krzywdzi?

- ☐ Tak ☐ Nie

22. Gdzie można zwrócić się o pomoc w przypadku doznawania przemocy?

- ☐ Policja ☐ Szkoła ☐ Służba zdrowia
☐ Inne

23. Czy słuszną Twoim zdaniem jest opinia że sprawcy przemocy to osoby słabe, nie radzą sobie z sami ze sobą?

- ☐ Tak ☐ Nie

24. Czy stosowanie przemocy jest skutecznym sposobem rozwiązywania problemów?

- ☐ Tak ☐ Nie

25. Jak często sam uciekasz się do stosowania przemocy, aby osiągnąć jakiś cel?

- ☐ Bardzo rzadko ☐ Czasami ☐ Często

26. Kiedy Twoim zdaniem zwykle przemoc ma miejsce

- ☐ Pod wpływem środków odurzających (alkohol, narkotyki),
☐ W sytuacjach zależności (np. psychiczna, finansowa),
☐ Nie ma to znaczenia, zwykle jest to impuls.